

HABERLER

Mayıs 2000, Sayı: 10

Editörden

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Bülteni'nin 10. sayısı zengin ve yenilenen bir içerikle karşınızda.

Baş makale olarak sunduğumuz J. Yakar'ın yazısı, Anadolu'nun geçmişindeki bazı ayrıntıları biraz daha iyi anlamamıza yardımcı olacak yeni bakış açıları sunan etnoarkeolojinin Hatti ülkesinin ekonomisine uyarlanmasıyla elde edilen sonuçlar konusunda. Tanıttığımız yeni kitabından küçük bir bölüm.

Bülten'in "Kitap Dünyasından" bölümünde yine geçen sayıda olduğu gibi son yıllarda ülkemizde basılan yeni yayınları ve bazılarının kısa tanıtımlarını, "Kazı-Araştırma" bölümünde ise 99 yılı çalışmalarını bulacaksınız.

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan'la arkadaşımız Meltem Alparslan'ın yaptığı söyleşi, arkeolojik kazılar, yüzey araştırmaları ve müzeciliğin gündemdeki sorunları ve bunlara ilişkin kimi çözüm tekliflerini kapsamaktadır.

Bu sayıdaki önemli bir yenilik, henüz pek çoğumuz için başı sonu belli olmayan internet dünyasındaki Eskiçağ Bilimleri ile ilgili sayfaların adresleridir.

Yazı kurulumuza internetteki ilgili web sitelerinin bir bölümünü tanıtan yazısıyla katılan Üstün Çelikler, isteyenlere ekteki listeyi, yalnızca adreslerin üzerine "tık"layarak aramalarını sağlamak için E-posta yoluyla da ulaştırabileceğimizi belirtmektedir. Bu arada kendi web sayfamızı oluşturmak için de veri toplama çalışmaları sürmektedir.

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü faaliyetlerini yakında, restorasyonu tamamlanan Tarlabası Bulvarı'ndaki evinde sürdürmeye başlayacaktır. "Enstitüden" bölümünde, üyelerimiz, evin restorasyonu, kitaplığa gelenler konusunda haberler ve faaliyetlerimizden bir bölümü tanıtılmaktadır.

Ayrıca "Anadolu ve Yakın Çevresinde Kültürel Süreklilik ve Kültürel Değişim" adı ile başlatılan bir proje çerçevesinde, 2002 yılında yapılacak bir "yuvarlak masa" toplantısı için atılan ilk adımlarla ilgili haberler bu bölümde verilmiştir.

Gelecek sayıda yeni haberlerle buluşmak üzere...

Kemalettin Köroğlu

Etnoarkeolojinin Işığında Hatti'de Kırsal Ekonominin Rekonstrüksiyonu

Prof. Dr. Jak Yakar

Institute of Archaeology

Tel-Aviv University

Anadolu'nun Klasik Çağ öncesi sosyal ve ekonomik gelişimi sadece arkeolojik veriler ışığında incelendiğinde genelde pek tatmin edici sonuçlara varılamaz. Yazılı kaynakların mevcut olduğu erken tarihi çağlarda dahi (Asur Ticaret Kolonileri ve Hititler Dönemi'nde), kırsal toplumların ekonomik faaliyetleri veya organizasyonları hakkında fazla bilgiye sahip değiliz. *Ethnoarchaeology of Anatolia: Rural Socio-Economy in the Bronze and Iron Ages* (Tel Aviv 2000) konulu kitabımda da belirttiğim gibi, gerek arkeolojik veriler sayesinde, gerekse yazılı belgelerin ışığında Hitit devletinde tarımın ve hayvancılığın ülke ekonomisinin temel direği olduğunu biliyoruz. Krali bağış belgeleri ve bazı Hitit kanun maddeleri, ülke tarım ekonomisinin önemli bir bölümünün merkezi devlet yönetiminin doğrudan ve dolaylı denetimi altında tutulduğunu kanıtlar. Doğrudan denetim Hattusa'dan değişik vilayetlere gönderilmiş üst düzey görevliler (valiler ve askeri komutanlar) tarafından gerçekleştiriliyordu. Doğrudan denetim kapsamına giren krala yani devlete ait toprakların geçimleri, saraya bağlı tarım işçileri ve kısmen saraydan bağımsız vatandaşlar tarafından merkezi yönetimin uyguladığı zorunlu görev (luzzi) çerçevesinde işleniyordu. Öte yandan doğrudan doğruya yapılan denetime karşın, devlete çok daha az gelir sağlayan, dolaylı denetim hibe yoluyla arazi edinmiş ve bir çeşit feodal imtiyazlar sağlamış bazı dini merkezler, kral yakınları, saray soyluları, bazı üst düzey saray görevlileri sayesinde gerçekleştiriliyordu. Şüphesiz şahıslardan sahhan ve başka vesilelerle toplanan vergilerin başında tahıl ürünleri geliyordu. Doğal olarak, bu ürünlerin bir bölümü Hatti ülkesinin değişik bölgelerinde bulunan devlete ait ve AGRIG görevlileri tarafından denetlenen depolarda (pirsiyannas) ve eyalet merkezlerinin depolarında tutulurken diğer bölümü Hitit başkentine transfer ediliyordu. Hattusa'nın Büyükkaya

mevkiinde ortaya çıkarılmış, yüksek kapasiteli tahıl çukurları Hititlerin başkentte bilhassa M.Ö. 13. yy'da eskiye oranla, daha büyük bir stoklama yaptıklarını kanıtlar. Bu çukurlardan (geçen yıla kadar 11 tanesi ortaya çıkarıldı) en büyüğü 12x18 m boyutlarında ve 2 m derinliğinde ve aşağı yukarı 260 ton tahıl depolama kapasitesine sahipti. Bunun yanı sıra, Büyük Hitit magazin depolarında kısmen yere gömülü ve ortalama 1200 kg tahıl içerebilen ve sayıları yüzleri bulan erzak küplerini göz önüne alırsak (bunlardan büyük bir kısmı tahıl ve benzeri gıda maddeleri, diğerleri de şarap ve yağ depolamakta kullanılmaktaydı), merkezi Hitit yönetiminin, başkent Hattusa'da belki de 4000 tondan fazla buğday ve arpa stok ettiği anlaşılır. Bu tahmini miktara kral sarayında, yukarı şehir mabetlerinde, aşağı şehir evlerinde depolanmış ürünleri de katarsak toplam miktar doğal olarak 5000 tonun üstüne çıkabilir. Biz, bu son rakamı tartışma amaçlı kabul edersek, geleneksel ziraatı en iyi şekilde kanıtlayan etnografik veriler yardımıyla, Hitit başkentinde M.Ö. 13. yy'da depolanan tahıl ürününün asgari ve azami kaç dönümlük araziden elde edilebileceğini hesaplayabiliriz. Ancak bu miktarın içinde Mısır yönetimindeki Suriye-Filistin topraklarından ithal edilmiş tahıl olup olmadığını bilmiyoruz.

Anadolu'da bundan çok kısa bir zaman öncesine kadar tahıl ve baklagiller ziraatının, genellikle kuru üretim, yani yağışlara bağlı olarak yapıldığını (sulak ziraat %20 nispetindeydi) düşünürsek, Hititler zamanında durumun çok daha değişik olabileceğini düşünmek zordur. Dolayısıyla, Hatti'de tahılın büyük bir bölümünün, en az %80 oranında sulak ziraattan ziyade, yağışlara bağlı olarak ve kısmen kıraç topraklarda kuru ziraat şeklinde gerçekleştirildiğini ileri sürebiliriz. Durum burada ileri sürdüğümüzden çok daha değişik olsaydı, Hititler ülkelerinde açlığa yol açan, ve M.Ö. 13. yy'ın ikinci yarısından itibaren sıklaşan kuraklıklardan ve Mısır yoluyla ithal edilen tahıl ürününden söz etmezlerdi. Bundan 2-3 kuşak öncesine kadar geleneksel ziraatın daha yoğun olduğu Orta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kıraç topraklarda yapılan kuru ziraatın verimliliği toprağın kalitesine, yağış miktarına, yeterli gübreleme ve toprağı dinlendirme rejimine uyma nispetinde 3-5:1 arasında değişiyordu. Bir dönüme yakın (1 sayı = 800 m²) araziye ekilen 12 kg buğday veya arpa tohumu aşağı yukarı 36-60 kg arasında ürün veriyordu. Sulak arazide ise verim daha yüksek olup buğday üretimi 7-9:1 ve hatta daha büyük oranlara ulaşabiliyordu. Arpa üretimi aynı koşullarda 5-7:1 ve baklagiller 4-6:1 oranlarına ulaşabiliyordu. Geleneksel yöntemlerle icra edilen kuru ziraatın genel ortalaması dönüm başına 85 kg

olarak ele alınırsa ve bundan %15 oranında tohumluk düşülürse, bir dönümün beslenme için üreteceği miktarı 72-73 kg olarak hesaplamak doğru olur. Şimdi de olgun ve çalışan bir kişinin günlük gıda ihtiyacını, kırsal bölümün geleneksel beslenme adetlerine göre hesaplırsak şu sonuçlara varırız: yetişkin bir kişinin günlük gıda ihtiyacını en az 750 gr un ve benzeri mamullerden yapılmış (tandır ekmeği, yufka ekmeği, fırın ekmeği, bulgur çeşitleri, tarhana gibi) gıda maddeleri karşılar. Bu hesaba göre kişinin yıllık buğday tüketimi 320 kg'a varır. Tabii ki ekmek, bulgur ve tarhanaya bağlı gıda rejimleri tüm tüketilen gıdanın %75'ini geçmediği takdirde, kişi başına yıllık buğday tüketimi 230 kg veya 4 dönümlük üretimi geçmez. Bu hesaba göre ortalama 5-6 kişilik bir ailenin yıllık ihtiyacı 20-25 dönümlük bir araziden elde edilebilir gibi görünürse de, her yıl nadasa bırakılan %50 nispetine kadar tarlalar, koyun ve sığırların beslenmesi için ekilen arpa ve yemlik çeşitleri hesaba alınırsa, ortalama bir ailenin ihtiyaçlarını (kuru ziraat yoluyla) ancak 60 dönümlük arazinin sağlayabileceğini anlayabiliriz. Bu tahmini veriler ışığında Hitit başkentinde M.Ö. 13. yy süresince merkezi yönetimin denetiminde tutulan depolanmış tahıl miktarını en azından 5000 ton buğday ve arpa olarak tahmin edersek şu sonuçlara varırız: bu miktar sadece tüketimde kullanılmak şartıyla teoride, 20-22,000 yetişkin kişinin bir yıl boyunca tahıl ihtiyacını karşılayabilirdi. Etnoarkeolojik yöntemlere dayanarak yaptığımız bu değerlendirmeleri daha ileriye götürebiliriz. Şöyle ki, 5000 ton tahıl ürününün, hiç değilse bir bölümünün tohumluk olarak da kullanılmış olacağını düşünürsek, doğrudan tüketimi ve dolayısıyla Hattusa'nın sakinlerini biraz daha alt düzeyde hesaplamak gerekir. Bunun yanı sıra, Hattusa'da ikamet eden ve genelde geçimini devletten sağlayan birçok memur, rahip, asker, işçi ve köle sınıflarını göz önünde bulundurursak ve bunların bir kısmının aylık/yıllık ücretlerinin gümüş yerine hububat tayini olarak ödenebileceğini düşünürsek, zikrettiğimiz 5000 ton buğday ve arpa pek tabii ki daha küçük bir topluma yeterli olabileceği sonucuna varabiliriz. Bu öneride dikkate aldığımız husus, Hitit devletinde bir erkek hasat işçisine 3 ay için ödenen ücretin 30 *PARISU* arpa ve bir kadın işçiye 2 ay için ödenen ücretin 12 *PARISU* arpa olarak uygulanmış olmasıdır. 1 *PARISU* tahminen 50 litre olarak hesap edildiği için ve bu miktar 37,5 kg arpaya tekabül ettiği için bir erkek işçinin 3 aylık ücretini 1125 kg arpa ve bir kadın işçinin 2 aylık ücretini 450 kg arpa olarak hesaplayabiliriz. Bu miktarlar, yetişkin kişiler için hesaplanan yıllık asgari gıda (tahıl) ihtiyaçlarının çok üstündedir.

Hattusa'nın 5000 ton tahıl buğday ve arpa stoklama kapasitesine tekrar dönersek, bu miktardaki tahıl ürünün ortalama 60,000 dönüm araziden elde edilebileceğini ileri sürebiliriz. Bu arazi, saraya ait olduğu takdirde ve sadece luzzi mecburi hizmeti çerçevesinde halk tarafından ücretsiz işlendiğinde ürünün tamamı 5000 tonu bulabilir, hatta bu rakamı geçebilirdi. Tabii ki bu durumda sarayın/devletin tedarik etmesi gereken ortalama %15 tohumluk buğday ve arpayı da hesaba katmak gerekir. Eğer bu miktarın küçük veya büyük bir bölümünün saraya vergi olarak verildiğini düşünürsek ve bu vergiyi Roma Devrinden Osmanlı Devrine kadar kabul edilmiş nispetlerde ödendiğini farz edersek -ortalama %20- o zaman 5000 ton tahıl ürününün 60,000 dönümden çok daha fazla boyutlarda ziraat alanlarından elde edilebileceği sonucuna varırız. Hitit kırsal kesiminin ekonomik organizasyonu ve kapasitesi hakkında yazılı kaynaklar fazla bilgi vermedikleri için bizim, yine etnografik belgelere başvurarak durumu etnoarkeolojik açıdan incelemizde yarar vardır. Bir örnek vermek gerekirse, Ankara vilayeti sınırları içinde Hasanoğlan köyünde, 1940 senelerinin ortalarında aile başına düşen 70 dönüm arazinin her yıl sadece 20 dönümü işlenirken, 20 dönümü de nadasa bırakılıyor ve geri kalan 30 dönümü de boş bırakılıyor veya otlak olarak kullanılıyordu. Bu düşük prodüktiviteye yol açan sebeplerden bir tanesini gübreleme problemi olarak görebiliriz. Sığır sayısı az olan ailelerde bu probleme çözüm bulmak zor olduğundan, ziraata uygun toprakların sadece bir kısmının ekilmesine sebep oluyordu. Genellikle bu tarlalar da yetersiz bir şekilde gübreniliyordu. Bu yüzden Hasanoğlan ve benzeri köylerde 1944 yılında 20 dönüm araziden aile başına elde edilen ürün ortalama olarak 1250 kg buğday ve 250 kg arpayı pek geçmiyordu (Yakar 2000:236-237). Bu düşük üretim bir aileye pek yetmeyeceği gibi, Hasanoğlan köyünde oturan çiftçi ailelerin üçte biri gıda ihtiyaçlarını, ürettikleri tiftik ve yün karşılığı tahıl fazlalığı olan çiftçilerden tedarik ediyorlardı. Orta Anadolu'da 40-50 sene öncesine kadar bu türden olaylara çok rastlanırdı. Hititler zamanında ziraat teknolojisinin çok daha gelişmiş olamayacağını tahmin etmekteyiz. Dolayısıyla Hattusa'da stoklanan en az 5000 ton tahıl ürününün

kaç köyden vergi yoluyla sağlanabileceğinin hesabını yapmak, her ne kadar mümkün olmasa da, muhakkak ki birçok köyü kapsaması gerekirdi.

Buraya kadar Hitit kırsal kesimindeki üretim ve tüketim ile ilgili bazı ekonomik koşulları inceledik. Bunun ötesinde tarım faaliyetlerini de incelerken etnografik ve yazılı belgelerin ışığında çalışmakta yarar vardır. Şöyle ki, Hitit takvimini, Orta Anadolu'nun geleneksel ziraat faaliyetlerini düzenleyen takvim ile karşılaştırmak gerekmektedir (Yakar 2000:168- 170, 277-278).

Summary

Archaeology as an independent discipline has its limits when it comes to reconstructing the social and economic organization of pre-state and early state societies in Anatolia. This can be partly achieved through ethnoarchaeology which compares patterns discerned in archaeological contexts with those recorded in traditional rural societies. The rich ethnographic material from Anatolia can indeed be used selectively to decipher the enigmatic archaeological records pertaining to the economic and social aspects of Bronze and Iron Age communities. While both archaeological and literary records suggest that arming was the backbone of the economy in Hatti, and Hittite documents indirectly refer to the structure of village administrations, it is still difficult to visualize a Hittite village in central Anatolia, its economic potential in terms of production capacity. Here ethnographic models can supplement archaeological information the written records fail to transmit. The case chosen for this tentative demonstration is the grain storage capacity in the Hittite capital during the 13th century B.C. The rather recently discovered large storage pits at Büyükkaya, the large pithoi in the storage rooms of the Great Temple and additional smaller facilities in the cellars of the palace compound, temples in the Upper City may indicate a storage capacity in the vicinity of over 5000 tones. Taking this as a plausible figure, the article tried to calculate the consumption and production aspects of such a high figure.

Üyelerimizden

İ.Ü., Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı öğretim üyesi Turan Efe 29 Şubat 2000 tarihinde Profesörlüğe yükselmiştir.

Prof. Dr. Refik Duru, 10 Ağustos 1999, Prof. Dr. Kutlu Emre 21 Mayıs 1999, Prof. Dr. Hayri Ertem 13 Ağustos 1999 tarihinde emekliye ayrıldılar. Kendilerine bundan sonraki yaşamlarında sağlıklı ve başarılı günler dileriz.

Yeni Yayınlar

- Akşit, İ., *Işık Ülkesi; Lykia*, İstanbul 1999, Akşit Kültür Çizim Sanat Ajans Limited Şirketi.
- Akşit, İ., *Uygarlıklar Ülkesi Türkiye*, İstanbul 2000, Akşit Yayınları.
- Allen, L., S. Harris, *Harikalar Dünyası*, (Çev. Z. Ülgen Esenli), İstanbul 2000, Doğan Kitapçılık.
- Anday, M. C., *Geçmişin Geleceği*, İstanbul 1999, Türkiye İş Bankası Yayınları
- Başgelen, N., *Tanrılar Dağı Nemrut: Mountain of the Gods*, İstanbul 1998, Aygaz.
- Beysanoğlu, Ş., M. S. Koz, E. N. İşli, *Diyarbakır Müze Şehir*, İstanbul 1999, Yapı Kredi Yayınları.
- Burkent, W., *İlkçağ Gizem Tapıları*, (Çev. S. Şener), Ankara 1999, İmge Kitapevi.
- Cömert, B., *Mitoloji ve İkonografi*, Ankara 1999, Ayraç Yayınevi.
- Gaster, T. H., *Thespis*, (Çev. M. H. Doğan), İstanbul 2000, Kabalcı Yayınevi.
- Gombrich, E. H., *Sanatın Öyküsü*, (Çev. E. Erduran, Ö. Erduran), Hong Kong 1999², Remzi Kitabevi.
- Kaya, Y., *Antikçağ Felsefesine Genel Bakış*, İstanbul 1999, Tılgat Matbaacılık.
- Ksenophon, Yunan Tarihi, (Çev. S. Sinanoğlu), Ankara 1999, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Levtchenko, M. L., *Kuruluşundan Yıkılışına Kadar; Bizans Tarihi*, (Çev. M. Selen), İstanbul 1999, Özne Yayınları.
- Martin, C., *Odyseia*, (Çev. A. Dirim), Ankara 1999, Yurt Kitap Yayın.
- Mithen, S., *Aklın Tarih Öncesi*, (Çev. İ. Arısoy), Yasemin Tokatlı, Ankara 1999, Dost Kitabevi.
- Nicol, D. M., *Bizans'ın Son Yüzyılları (1261-1453)*, (Çev. B. Umar), İstanbul 1999, Tarih Vakfı Yayınları.
- Nişanyan, S., Nişanyan, M., *Herkesin Bilmediği Olağanüstü Yerler; The Undiscovered Place of Turkey*, İstanbul 2000, Boyut Yayın Grubu.
- Owens, E. J., *Yunan ve Roma Dünyasında Kent*, (Çev. C. Birsell), İstanbul 2000, Homer Kitapevi.
- Özgüç, T., *Kültepe-Kaniş/ Neşa Sarayları ve Mabedleri - The Palaces and Temples of Kültepe, Kaniş/ Neşa*, Ankara 1999, Türk Tarih Kurumu Yayınları
- Özmkas, H., Y. Özmkas, *İzmir Söylenceleri*, İzmir 2000, Akdeniz Avlusu.
- Özpalabıyıklar, S. (Ed.), *Yeryüzü Suretleri; Images of the Earth*, F. M. Katırcıoğlu Harita Koleksiyonu: F. M. Katırcıoğlu Map Collection, İstanbul 2000, Yapı Kredi Yayınları.

- Russel, J. B., *İblis; Erken Dönem Hıristiyan Geleneği*, (Çev. A. Fethi), İstanbul 2000, Kabalcı Yayınevi.
- Saramage, J., *İncildeki İkinci İsa*, (Çev. E. Çakmaklı), İstanbul 2000, Gendaş Kültür.
- Smith, S., *Yüzyılların 100 Kitabı: Dünden Bugüne İnsanlığın Düşünsel Serüveni*, (Çev. Ö. Arıkan), İstanbul 2000, Boyner Holding Yayın.
- Sobol, J. D., *Yunan Mitolojisinde Amazonlar*, (Çev. B. Yumrukçağlar), İstanbul 1999, Öteki Yayınevi.
- Şahin, M., *Miletopolis Kökenli Figürlü Mezar Stelleri ve Adak Levhaları*, Ankara 2000, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Thilly, F., *Felsefenin Öyküsü; Yunan ve Ortaçağ (I. Cilt)*, (Çev. İ. Şener), İstanbul 2000, İzdüşüm Yayınları.
- Turanlı, Ç., *Denizlerimizdeki Tarih*, (Çev. B. Ö. Düzgören), İstanbul 1999, Yapı Kredi Yayınları.
- Türe, F., *İstanbul'un Dört Çağı*, İstanbul 1999², Yapı Kredi Yayınları.
- Umar, B., *Karadeniz Kappadokyası (Pontos); Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması ve Gezi Rehberi*, İstanbul 2000, İnkılâp Kitapevi.
- Umar, B., *Lykia; Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması ve Gezi Rehberi*, İstanbul 1999, İnkılâp Kitapevi.
- Yavi, E. (Ed.), *Gravürlerde Mısır, Yunan, Roma; Mimari ve Güzel Sanatlar*, İzmir 2000, Yazıcı Yayınevi.
- Yavi, N. Y., *Kleopatra*, İzmir 2000, Yazıcı Kitapevi.
- Yavi, N.Y., E. Yavi, *Mısır*, İzmir 2000, Yazıcı Kitapevi.
- Yıldız, D., *Herakleitos ve Logos; Filozofik Şiirler*, İstanbul 2000, Belge Yayınları.
- Yılmaz, F., *İlkçağ'dan Günümüze Niğde Tarihi*, Niğde 1999, Kültür Kitapevi.
- XII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler I-IV, Ankara 1999, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Hüseyin Sami Öztürk

Birkaç Yeni Yayın

Yakar, J., *Ethnoarchaeology of Anatolia, Rural Socio-Economy in the Bronze and Iron Ages*, Jerusalem 2000, 531 sayfa, 5 harita, 154 resim.

Anadolu'nun özellikle M.Ö. II. ve I. binyılı, yazılı ve arkeolojik belgelere ek olarak coğrafya, yaşayan sosyo-kültürel unsurlar ve geleneksel yaşam biçimini de irdeleyerek yeniden resmetmeye çalışan kitap, girişin arkasından 12 bölüm halinde düzenlenmiştir.

Giriş Bölümünde Anadolu'da bazı bölgelerde daha yoğun olmak üzere süregelen geleneksel aşiret sistemi ve zengin etnografik malzemenin, problemleri arkeolojik kalıntıları anlamada hangi yönlerden önemli olduğu örneklerle açıklanmaktadır. Burada ayrıca dil, folklor, din, yazı, müzik, giyim-kuşam ve yemek gibi etnik grup kimliği belirten unsurların ne anlamlara geldiği de örneklendirilmiştir.

I. Bölümde Anadolu Yarımadası'nın jeolojik ve coğrafi yapısı, iklim ve bitki örtüsü ile yerleşim tarihini biçimlendiren dağ sıraları, önemli nehir vadileri ve iklim kuşakları ele alınmıştır. M.Ö. II. binyılda Orta Anadolu'daki iç göllerin belirgin bir biçimde küçülmesi gibi değişimlerin sonuçları tartışılmıştır. Anlaşıldığı kadarıyla günümüzden 8000 yıl öncesinden itibaren tarım ve tarım alanlarının artması, Grek-Roma ve Bizans dönemlerinde ticaret, gemi yapımı ve madencilik gelişmesi, ormanların büyük oranda kesilmesine neden olmuştur. Ayrıca göçebe topluluklar da otlakları genişletmek için bu alanları yakmış ve bu süreç geçtiğimiz yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir. II. Bölümde çağlar boyunca Anadolu toplumu incelenmiştir. Burada ETÇ'nde veya biraz öncesinde başlayan devlet oluşumuna giden yolun Anadolu'nun demografik yapısında yaptığı değişiklikler anlatılmıştır. Kültepe ve Hitit belgeleri ışığında Anadolu prenslikleri, Hatti ülkesinin etnik yapısı, Hitit Devleti, ordu, sosyal yapı gibi konular başlıklar halinde incelenmiş; ayrıca Hitit İmparatorluğu'nun yıkılışından Osmanlı Devleti'nin sonuna kadar olan dönemdeki sosyal yapı da ana hatları ile verilmiştir. III. Bölüm Anadolu'nun günümüzdeki etnik yapısına ayrılmıştır. Burada 11. yy'dan sonra Anadolu'da çoğunluğu oluşturmaya başlayan Türkler ve Türkmen (Sünni, Alevi, Tahtacı, Abdal, Yomut), Yörük, Tatar, Özbek, Kırgız, Kazak ve Uygur gibi akraba grupları incelenmiştir. Ayrıca Çeçen, Abaza, Gürcü gibi Kafkas kökenliler, Kürt, Zaza, Laz, Hemşinli, Arap, Arami (Süryani), Çingene ve Ermeni toplumları bulundukları alan ve kökenleriyle tanıtılmıştır. IV. Bölümde Anadolu'nun etnografik yapısı, köy ve daha küçük birimler, mimari yapı ve şekillenmesindeki etkenler, ekonomik yapısı ile denizden 1500 m ve yukarısında yaşayan göçebe ve yarı göçebe toplumlar, bunların konakladıkları yerler, etnik kimliklerine göre değişen çadır tipleri tanıtılmıştır.

V-XI. bölümlerde, "Coğrafya ve Eski Yerleşmelerin Dağılımı", "Geleneksel Yerleşim Biçimi ve Arazi Kullanımı", "Bronz ve Demir Çağ Yerleşmeleri", "Sosyo-Ekonomik Örgütlenme Yapısı" gibi alt başlıklarda Anadolu'nun ikinci ve birinci binyılı incelenmiştir. V. Bölümde Orta Anadolu (Hatti ülkesi); VI. Bölümde Karadeniz Bölgesi (Tumman-Pala-Kaska

ülkeleri); VII. Bölümde Marmara Bölgesi (Wilusa Krallığı ve Trakya kabileleri); VIII. Bölümde Ege Bölgesi (Arzawa ve Arzawa Krallıkları-Minos ve Miken Kolonileri); IX. Bölümde Akdeniz Bölgesi (Lukka-Tarhuntassa-Kizzuwatna-Mukis); X. Bölümde Doğu Anadolu (Hititlerin dağlı komşuları) ve XI. Bölümde Güneydoğu Anadolu (Hurri-Mitanni yerleşik bölgeleri) ele alınmıştır.

Son bölüm Anadolu toplumunun doğasında olan özellikler konusundaki tartışmaya ayrılmıştır. Burada etnik yapının yansımaları, köy ve kentlerin gelişimi, hükümdarlık kavramı, sosyal piramit, arazi idaresi, göçebe ve devlet ile kanun ve düzenin yıkıldığı dönemler konusunda değerlendirmeler toplanmıştır. Gelişmiş toplumlar şehirli ve kırsal kesimde yaşayanlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi sanat, ticaret ve endüstrinin gelişmesine katkı yaparken ikincisi tarımsal üretimin temel direğidir. Kriz dönemleri özellikle birincisini etkiler. Anadolu'nun sosyo-ekonomik tarihi, yerleşik ve göçebeliliğin hem birlikte yaşadığını ve hem de en azından Erken Demir Çağı'ndan sonra birbirinin yerini aldığını da ortaya koymaktadır. Bunlardan özellikle göçebelerin hem ürettikleri malzemeler ve hem de konaklama unsurları günümüze ulaşmadığı için, yaşam biçimlerinin ancak coğrafya ve iklimsel özellikler ve benzer gelenekler dikkate alınarak anlaşılabilceği örnekleriyle verilmektedir.

Yakar, etnik yapının yansımalarını tartışırken Hititlerin kökeni ve Hint-Avrupalıların Anadolu'da ortaya çıkışları konusunda fikir birliğinin olmadığını; yaygın görüşün daha çok Hatti ve Hint-Avrupa unsurlarının Hitit Devleti'nin ortaya çıkışına ortak katkıda bulunduğu şeklinde olduğunu vurgular. Orta Anadolu'daki maddi kültürde görülen sürekliliğin, Hint-Avrupalıların İTÇ'nde Anadolu'ya küçük gruplar halinde gelmiş olabileceğine işaret olarak gösterildiğini de belirtmektedir. Ekonomik, sosyal ve dini faaliyetlerin yürütüldüğü merkezlerin gelişmesi güney bölgelerinde biraz daha erken olmak üzere İTÇ II-III de başlamaktadır. İkinci binyıl başlarında ticaretin de getirilerinden yararlanan Kültepe, Alışar, Acemhöyük, Karahöyük ve Boğazköy'ün gelişimi, politik, ekonomik ve sosyal değişimin işareti olarak algılanır. Daha sonraki Hitit kentlerinin bunlar gibi büyük yerleşim birimleri olmadığı bunun yerine bürokrasinin egemenliğindeki politik, yönetimle ilgili veya kült merkezleri olarak tanımlanabileceğini belirtir. Hitit İmparatorluğu'nun yıkılışından sonra Demir Çağı'ndaki kentlerin bir daha Tunç Çağı'ndaki ihtişamına ulaşmadığı; hatta Anadolu içlerinin Roma Dönemi'ne kadar kırsal karakterde olduğu, Ege ve Akdeniz kıyılarında ise büyük kentlerin geliştiği vurgulanır. Yakar, büyük saldırıların hemen öncesinde pek çok yerleşmenin

boşaltılmasının tabakalaşmada kısa kesintilere yol açtığını; siyasi istikrarsızlık durumlarında ise özellikle altıvyal ovalarda ve geniş nehir vadilerinde yaşayan savunmasız toplumlara ilişkin yerleşmelerin yıkıldığını ve bu gibi durumlarda çoğu çiftçilerin izole ve derin dağ vadilerine göçtüklerini belirtir.

Anadolu'yu buradaki etnografik zengin birikimi de kullanarak yeniden ve farklı bir açıdan ele alan çalışma, yeni arkeolojik bulguları anlamlandırmada da oldukça yararlı değerlendirmeler sunmaktadır.

Kemalettin Köroğlu

Owens, E. J., *Yunan ve Roma Dünyasında Kent*, (Çev. C. Birsell), İstanbul 1999, 206 sayfa, 54 resim, Dizin, Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti. Yayını.

Homer Kitabevi'nin bu yeni kitabı, daha önce yayımladığı *Geç Antik Çağ'da Kent* ve yakında basılacak olan *Antik Dünya'da Kırsal ve Kent* ile bir üçlü oluşturmaktadır. Kitap başlangıcından itibaren Yunan ve Roma dünyasında kent planlamacılığının gelişimini ve özelliklerini Anadolu'dan örneklerin de yer aldığı çeşitli şehirlerin eşliğinde incelemektedir.

Giriş bölümünde kısaca kent tanımından ve kent planlaması ile ilgili kaynaklardan bahsedilmektedir.

İkinci bölüm "Kentsel Gelişme ve Yunanistan'ın Eski Kentleri" adını taşımaktadır. Bu bölümde ilk Yunan kentlerinin ortaya çıkışı Miken Dönemi'nden başlayarak anlatılmakta ve Yunan kentinin gelişme süreci ele alınmaktadır. Korinthos ve Atina gibi eski, dolayısıyla düzensiz plan gösteren şehirlerin dışında, Anadolu'daki Yunan şehirleri arasında en eskisi olan Smyrna'nın kentsel yapısı incelenmektedir. Kent planlamasında asıl önemli gelişmeler Klasik Dönem'de meydana gelmiştir. Gelişen toplum, yeni ihtiyaçlar karşısında kentin değişimini hazırlamıştır. Diğer önemli bir örnek Delos'tur. Gelişkin bir altyapıya sahip olan Delos yeni şehircilik anlayışının önemli bir örneğini teşkil etmektedir. Kentlerin geçirdiği değişimin en önemli etmeni artan nüfustur. Demokrasinin gelişmesi, mevki sahibi olmada toprak mülkiyetine verilen önem ve alt tabakalar arasında toprakların paylaşımı kitapta şehirciliğin gelişmesini etkileyen unsurlar olarak gösterilmektedir.

"Akdeniz'de Yunan Şehirciliğinin Kökenleri ve Gelişmesi" üçüncü bölümü oluşturmaktadır. Akdeniz'de şehirciliğe ait ilk ipuçları incelenmektedir. Klasik anlamda Yunan şehirciliğinin temellerinin Anadolu'da aranması gerektiği vurgulanmaktadır. Buna ilişkin örnekler arasında Smyrna ile beraber özellikle Miletos üzerinde durulmaktadır. Her iki şehirde bilinçli bir şehir planlamasının M.Ö. 8. yy.'dan itibaren izlendiği ve Anadolu'da tekil örnekler olarak karşımıza çıktıkları belirtilmektedir. İkinci kısımda ise koloni kentlerinden bahsedilmektedir. Doğu ve batıdaki önemli örnekler ele alınmakta ve bu şehirlerde uygulanan şehirciliğin

koloninin kuruluş amaçlarına ve içinde bulunduğu coğrafi konuma göre değişebileceği anlatılmaktadır.

Dördüncü bölüm "Klasik Dönemde Planlama" başlığını taşımaktadır. Bu bölümün ilk ve üzerinde en çok durulan konusu adı ızgara planı ile özdeşleşmiş, antik çağın en büyük şehir planlamacısı Miletoslu Hippodamos'tur. Antik kaynakların planlarını Hippodamos'a atfettiği Miletos, Thurioi, Peiraeus, Rhodos gibi kentlerin planları incelenmekte ve tartışılmaktadır. Hippodamos'un şehircilik tarihindeki öneminin, çağdaşı olan diğer planlamacılardan farklı özelliklerinde yattığı belirtilmekte, onun birlik ve bütünlüğe, matematiksel ilkelere, işlevselliğe verdiği önem vurgulanmaktadır. Son olarak Olynthos, Priene ve Knidos gibi şehirler ele alınmaktadır.

Beşinci bölüm "Hellenistik Dünyada Kent Planlama" adını taşımaktadır. Büyük İskender'in fetihleri sonucunda politik, kültürel ve dini açılardan büyük değişime uğrayan Yunan dünyasında, söz konusu değişimlerin şehirciliğe olan etkileri tartışılmaktadır. ızgara planı düşman topraklarında hızlı ve kolay biçimde kent kurmanın en etkili yoludur. Hellenistik dünyanın yöneticilerinin kenti propaganda aracı olarak görmesi yeni anlayışın sebepleri olarak gösterilmekte, Hellenistik şehirlerin Yunan eksenli kültürel ve politik unsurların bir temsilcisi olarak "barbar" dünyaya örnek teşkil ettikleri belirtilmektedir. İskenderiye ve Pergamon bu bölümde ayrıntıları ile ele alınan kentlerdir.

"İtalya'da Etrüsk ve Roma Planlaması" altıncı bölümün konusunu oluşturmaktadır. Marzabotto, Veii gibi kentler ışığında Etrüsk kent planlamacılığı incelenmekte, İtalya'daki Yunan kolonileri ile karşılaştırılmaktadır. Roma'nın ilk dönemleri ve Cumhuriyet Roma'sının şehircilik anlayışı tartışılmaktadır. Özellikle Pompeii, günümüze kadar oldukça iyi korunageldiğinden, bu bölümde önemli bir yer tutmaktadır. Bunun dışında terhis edilmiş Romalı askerlerin yerleştirildiği kolonilerden de söz edilmektedir. Roma kent planlamacılığının başarısının Etrüsk ve Yunan öncellerinin temelleri üzerine kurulduğu vurgulanmaktadır.

Yedinci bölüm "Roma İmparatorluğu'nda Planlama"dır. Burada Roma'nın imparatorluk olmasıyla beraber değişen şehircilik anlayışı ele alınmaktadır. Değerlendirme eyaletlere göre yapılmış, ilk olarak Batı Avrupa, özellikle Gallia incelenmiştir. Daha Sonra Afrika'ya geçilerek Timgad, Palmyra, Leptis Magna gibi şehirler örnek alınmıştır.

Sekizinci ve son bölüm "Eskiçağ Kenti ve Kentsel Altyapı" adını taşımaktadır. Burada surlar, sokaklar su kemerleri ve altyapı ele alınmış, örneklerle gelişimleri ve nitelikleri anlatılmıştır. Ayrıca "Kent Planlama ve Hukuk" başlığı taşıyan bir ek ile antik kaynaklar ve yazıtlar ışığında şehircilik hukuku ve uyulması gereken kurallardan bahsedilmiştir.

Gürkan Ergin

Güvercinkayası 1999 Kazısı

Güvercinkayası adlı ören yerinde (Aksaray ili/ Çatal-su/ Apsarı köyü), 1996'dan beri İ.Ü. Rektörlüğü Araştırma Fonu'nca desteklenen arkeolojik kazı çalışmaları, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Prehistorya Anabilim Dalı ve Aksaray Müzesi Müdürlüğü'nce ortaklaşa yürütülmektedir. 1999 yılı araştırmalarına 4 yardımcı arkeolog üye, 17 öğrenci ve değişik dallardan iki yabancı uzman katılmıştır. Adını Mamasun Barajı göl alanı içinde, üzerinde konuşlandığı yüksek kayalıktan alan buluntu alanı, Groningen Üniversitesi laboratuvarlarında tamamlanan C 14 analizlerine göre, G.Ö.6020-+40 yıllarına tarihlenmektedir. Son veriler, önceden planlanarak oluşturulmuş, savunma ihtiyacının giderek önem kazandığı bir yerleşme savının, daha da pekiştirilmesini sağlamıştır. Şimdilik kaydıyla, sıra evler tarzındaki konut dizilerinin ayakta kalamış, en eski evresini, kuzey teras yapısının temsil ettiği önerilmektedir. Bu konutlar, kuzey-güney yönlerinde yerleştirilmiştir. Höyük içine doğru girildikçe, eksenlerin, kuzeybatı güneydoğu aksına kaydığı gözlemlenmiştir. Eksenlerdeki kayma, büyük olasılıkla, daha geç bir evreye işaret etmektedir. Bu, evreyi temsil eden konutlar, yerleşmeye girişleri sağlayan, doğu geçidinin iki yanına sıralanmıştır. Konut planlarının, kesin olmamakla birlikte, oldukça geniş bir baş oda ve baş odaya arkadan bitişen iki küçük mekandan oluştuğu sanılmaktadır. Tüm odalar içten birbirine bağlanmaktadır. Önceleri, doğrudan yola açılan baş odaların cümle kapıları, daha sonraları yol cephesine eklenen, ocak taşlarından alçak bir seki üzerine oturan, kubbeli birer fırınla kapatılmıştır. Bu önlem, savunma amacına yönelik olmalıdır.

Bu yıl saptanan en ilginç buluntu toplulukları arasında, hiç kuşkusuz bir evin ihtiyacını karşılayacak zahirenin çömlekler içinde depolandığı mutfak bölümü sayılabilir. Art arda sıralanmış, çeperleri çamur sıvalı, kap sokuları ve yerinde kırılmış çanak çömlek örnek-

lerinin yer aldığı bu günlük yaşam alanı, geleneksel Anadolu kilerlerini anımsatmaktadır. Buradaki sokulardan birinde ele geçen uzun boyunlu, şişkin karınlı, yatay kulplu, krem astar üzerine, kahverenginin tonlarında, çift renkli geometrik bezekli çömlek, Güvercinkayası'ndaki ilk örnektir.

Kuzeye doğru genişletilen, höyük merkezindeki, yanıklı alanda açığa çıkarılan, çift kerpiç tuğla genişliğindeki, sekmeli duvarsa, Güvercinkayası mimarisinde hem yeni, hem de yabancı bir öğedir. Boyutları çok büyük olmasa da, Güvercinkayası yerleşmesinin, önceden tasarlanmış mimarisiyle, Orta Anadolu'nun kentleşme süreci bağlamında, önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir.

Sevil Gülçur

Aksaray, Nevşehir, Niğde illeri 1999 Yüzey Araştırması

Aksaray ve çevre illerinde Prehistorya Anabilim Dalı tarafından yürütülen yüzey araştırmaları, 1993 yılından beri, kesintisiz sürdürülmektedir. 1999 çalışmaları, İ.Ü. Rektörlüğü Araştırma Fonu'nca desteklenen, Güvercinkayası 1999 Kazısı ve Çevre Araştırmaları bünyesinde tamamlanmıştır. Yöredeki kullanılabilir hammadde kaynaklarının saptanması ve memleket kültür envanterine katkı başlıkları altında toplanan araştırmalar, iki arkeolog yardımcı üye ve üç öğrencinin desteğinde yürütülmüştür. Önce Yontma Taş uzmanı, Dr. Eric Coquiougniot'yla (CNRS Lyon, Fransa) birlikte, Nevşehir yöresi obsidyen yatakları ziyaret edilerek, malzemenin Prehistorik Dönem taş alet endüstrileri bağlamından, kullanılabilir olma özellikleri sınanmıştır. Ardından, geçen yıllarda belgelenmeye başlanan İhlara-Derinkuyu güzergahının Alanyurt-Sofular kesiminin yanı sıra, Alanyurt'u Güzelyurt'a bağlayan vadi ve 1800 rakamlı Akyamaç/Genedah Köyü merası taranmıştır. Bu çalışmalar sırasında 1 höyük, 1 değişik buluntu türlerini içeren ören yeri, 2 say içi yerleşmesi, 3 kaya içi yerleşmesi, 1 yer altı şehri, 7 tümülüs, 4 kaya mezarı, 2 kilise, 1 sivil mimari örneği ve 1 olası kaya yontusu belgelenmiştir.

Sevil Gülçur

Musular Kazısı, 1999

Orta Anadolu'nun Neolitik Dönem yerleşmelerinden Musular Mevkii'nde 1996 yılından bu yana yürütülmekte olan kazı çalışmaları, 1999 yılında Çanak Çömleksiz Neolitik devre yerleşmesinin anlaşılmasına yönelik sürdürülmüştür. Kazılar, İ.Ü. Araş. Fonu'nun

*Güvercinkayası,
çift renk,
geometrik
bezekli çömlek.*

Kırmızı tabanlı A yapısı.

mali desteğiyle (Proje no.1313) Aksaray Müzesi başkanlığında, Prehistorya Anabilim Dalı üyeleri ve öğrencilerince gerçekleştirilmektedir.

Musular, volkanik Hasandağ ve Melendiz dağlarının kuzeyinde, Melendiz Nehri'nin içinden aktığı ovada yer alır. Yakın çevredeki Çanak Çömleksiz döneme tarihlenen dört yerleşme buluntu yerinden birisidir. Bunlar arasında en büyüğü ve en uzun süre yerleşilen, merkez durumundaki Aşıklı Höyük yerleşmesi, Musular'ın yaklaşık 400 m kadar doğusunda kalır. Yüzey araştırmalarıyla saptanmış, diğer iki Çanak Çömleksiz Neolitik yerleşme ile Aşıklı ve Musular, Orta Anadolu'da günümüzden 9000 yıl öncelerinin yerleşme düzenine dair ipuçları sağlamaktadır. Bu düzeni ve yerleşmeler arasındaki kronolojik ve kültürel ilişkiyi anlamak üzere Musular'da başlayan çalışmalar, Çanak Çömleksiz Neolitik yerleşmenin günümüzden önce 9. bin yılın sonunda, Aşıklı Höyük'teki son yerleşme sırasında kurulduğunu ortaya koymuştur. Açığa çıkarılmakta olan yapısal kalıntılar, Aşıklı Höyük'teki konut mimarisi dışındaki özel işlevli, törensel yapılarla ilişkilidir. Bu ilişkinin boyutunu, bölgedeki yerleşme düzenini ve yapısını açıklamaya yönelik kazılara 2000 yılında da devam edilecektir.

Mihriban Özbaşaran

Mezraa-Teleilat Kazısı 1999

Fırat üzerinde yapılmakta olan Kargamış baraj gölü etki alanı içinde kalan Mezraa-Teleilat Höyüğü'nde, ODTÜ TAÇDAM projesi kapsamında, İ.Ü. Prehistorya Anabilim Dalı adına 1999 yılı içinde kurtarma kazılarına başlanmıştır. Yaklaşık iki ay süren çalışmalarda üç evre saptanmıştır:

- 1 - Demir Çağ: Tepenin üzerinde üç evresi olan büyük bir yapı kompleksi ile temsil edilmektedir.
- 2 - Çanak Çömlekli Neolitik Çağ: Yakın Doğu arkeolojisinin en az bilinen dönemlerinden biri ilk çanak çömleğin ortaya çıkışı ve Halaf kültürünün başlangıcına kadar olan gelişim sürecidir. Daha kazının ilk yılı olmasına karşılık, Teleilat bu dönemi iyi korunmuş mimari ile en iyi yansıtan kazı durumuna gelmiştir. Çanak çömleğin çok ender olduğu en alt yapı katında çok ilkel görünümlü mallar ile başlayan bu süreç içinde ilk olarak tarak-baskı, impresso bezemeliler, bunun ardından Hassuna türü mallar ile birlikte kırmızı astarlı ve çizi bezemeli kaplar, daha sonra da kırmızı astarlı mallar ile en sonunda da krem astar üzerine kırmızı boya bezemeli kaplar görülür.

- 3 - Çanak Çömleksiz Neolitik Çağ: Bu yıl bu dönemin ancak en üst yapı katına kadar inilebilmiştir. Bu döneme ait tabaka kalınlığının 6-7 m kadar olduğu anlaşılmaktadır.

Mezraa-Teleilat kazısı, arkeolojik çalışmaların en yoğun olduğu Fırat havzasında bile bilgilerimizin ne denli sınırlı olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Özellikle Neolitik döneme ait bazı çanak çömlek türleri bölge için tümü ile yenidir ve daha çok Akdeniz kültürleri ile canlı bir kültür ilişkisini yansıtmaktadır. Bu da, kültür mirasımızın yok olmadan bilimsel çalışmalar ile ortaya çıkartılmasının gerekliliğini göstermiştir.

Mehmet Özdoğan

1999 Yılı Kırklareli Kazıları

İ.Ü. Prehistorya Anabilim Dalı tarafından, Alman Arkeoloji Enstitüsü Eurasien Abteilung'un katılımı ile yürütülen Trakya Projesi kapsamındaki Kırklareli kazıları, önceki yıllardan farklı olarak 1999 yılında yalnızca Aşağı Pınar Mevkiinde sürdürülmüş, bu yıl Kanlıgeçit'te sınırlı bir sondaj dışında her hangi bir çalışma yapılmamıştır.

1999 yılı çalışmalarının ağırlığı Aşağı Pınar'ın kuzeydoğu kesimine verilmiş ve OKÇ'a tarihlenen 3-5. tabakalarda çalışılmıştır. 1999 yılının en önemli bulgusu 3. kültür katına ait bir malahit boncuk ışık yapısıdır. 1998 yılında syondilus ve malahit boncuklardan oluşan büyük kolyenin bulunduğu yerin hemen güneyindeki ışık yapısı şiddetli bir yangın ile tahrip olduğundan tüm buluntular ile iyi korunmuş durumdadır. Yapıda ham, yan işlenmiş, işlenmiş durumda malahit ile birlikte çok sayıda alet de bulunmuştur. Aşağı Pınar'da ortaya çıkan malahit ışığı, Güneydoğu Avrupa'daki ilk, Yakın Doğu'da da Çayönü'nden sonra bilinen ikinci ışık yeridir.

1999 yılında ayrıca Aşağı Pınar açık hava müzesi uygulaması için deneysel bazı çalışmalar da yapılmış, bu arada Ahmetçe köyünde, terk edilmiş iğmeli iki dal örgü yapı sökülerek taşınmış ve yeniden kurulmuştur. Uzunluğu 20, yüksekliği de 8 m'yi bulan ve yaklaşık 80 yıllık olan bu yapıların bu şekilde sökülüp yeniden kurulabilmesi, projemizin geleceği ile ilgili olarak başarı umutlarımızı arttırmıştır.

Mehmet Özdoğan

1999 İkiztepe Kazısı

İ.Ü. ile Kültür Bakanlığı adına yürütülmekte olan Samsun İkiztepe kazı çalışmaları 1999 döneminde 12 Temmuz ile 12 Eylül tarihleri arasında 60 gün süre ile gerçekleştirildi.

1999 dönemi çalışmalarına kazı heyeti üyesi olarak Arş.Gör. Şevket Dönmez, arkeolog Hilal Kömbe, antropolog Nuran Salar, arkeolog desinatör Burhan Gülkan, restoratörler Nergis İper ve Gülbin Söğütüoğlu ile İ.Ü. stajyer lisans öğrencileri Pınar Onataslan, İpek Bilgi, Peyman Saygınoğlu, Murat Türkteki, Işıl Kayı ve Faruk Demirci katıldı. Bakanlık uzmanı olarak Niğde Müzesi araştırmacılarından Mahmut Altuncan kazıda görev aldı.

1999 dönemi kazıları da 1993 yılında ilk defa kazılmaya başlanan Tepe III'te geliştirildi. "L" Açması'nın D 6, 7, 8 ve 9/I 12 ve 13, D 10/I 13, D 8/16 ve 17 ve D 9/I 16 plankarelerini kapsayan 300 m²lik bir alanında geliştirilen kazılar sonucunda 1993-1998 dönemlerinde ortaya çıkartılmış bulunan 19 mimari tabakadan sadece 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. mimari tabakaların devamı takip edildi. Bu tabakalardan 2 ve 4. mimari tabakalarda yapılara ait hatıl boşlukları ile 4. mimari tabakada 3 fırın kalıntısı ortaya çıktı.

Bu dönem kazılarında sadece bir mezara rastlandı. 4. mimari tabakada ortaya çıkan bu mezar basit toprak tipindedir ve bir çocuğa ait olup doğu batı yönünde yatmaktadır.

1999 döneminde gerçekleştirilen bu kazı çalışmaları sonucunda 6 mimari tabakada ortaya çıkartılan mimari kalıntılarla ele geçen çanak-çömlek ve küçük buluntulardan bu 6 mimari tabakadan ilk dördünün İTÇ III'e, diğer ikisinin de İTÇ II'ye ait olduğu daha önceki dönemlerde ortaya çıkartılan buluntularla karşılaştırarak saptandı.

Bu dönemde Tepe III'de açılan 300 m²lik alanda fırın ve atölye niteliğinde fırın komplekslerine rastlanması ve ayrıca pota, çeşitli türlerde bileya taşı gibi aletlerin ele geçmesi Tepe I'de daha önceki dönemlerde ele geçirilmiş bulunan metal eserlerin buralarda üretilmiş olabileceğine ışık tuttu. Özellikle 4. mimari tabakaya ait 1997 ve 1998 dönemlerindeki kazıların planlarının bu dönem planı ile birleştirilmesi sonucunda Tepe III'ün, evvelce düşündüğümüz gibi bir atölyeler mahallesi olduğu ve mezarlara hediye olarak bırakılmış eserlerin burada imal edilmiş olmaları olasılığını güçlendirdi.

Kazı alanı koruma altına alındıktan ve 34 adeti müze-lik 184 adeti etüdlük olmak üzere toplam 218 adet pt, kemik, boynuz, tunç, taş, çakmaktaşı ve kavkıdan yapılmış eser Samsun Arkeoloji Müzesi'ne teslim edildikten sonra kazı çalışmalarına son verildi.

Diğer taraftan, İkiztepe'de ele geçirilmiş bulunan arsenikli bakır eserlerin imalinde kullanılmış olan bakır ile arsenik metallerinin yatakları, ergitme ocakları veya atölyelerini saptamak amacıyla 1997 ve 1998 yıllarında Samsun, Amasya ve Tokat illerinin sınırları içinde geliştirilen yüzey araştırmaları sonucunda Bakırçay'ın 3 km kadar kuzeybatısında, Bakırçay'a paralel olarak akan ve kuzeyde Köprübaşı köyü yakınlarında Bakırçay'la birleşen Peynirçayı vadisinin batı yamaçlarındaki Bakacak Tepesi olarak adlandırılan kesimde yer alan Pırasakaya mevkiindeki arsenik cevher filizleri ile Sinop-Durağan ilçesi yakınındaki Gökdoğan köyü sınırları içinde yer alan, Durağan-Alaçam yolu üzerindeki Çayağzı veya Ahuboğazı mevkiinde ve hemen Kızılırmak Nehri kenarında saptanmış bulunan arsenik cevher filizleri tekrar incelendi. Sonuç olarak, 1997 yılından beri yoğun olarak taranan bölge içinde ve yukarıda belirtilen yerlerden toplanan örneklerin analiz sonuçlarından sonra araştırmaların başarıya ulaştığı ve İkiztepelilerin bakırın yanı sıra arseniği de Tavşan Dağı'ndan ve yine arseniği Durağan yakınlarından elde etmiş oldukları açıkça anlaşıldı. Bu keşif, aynı zamanda, Roma Dönemi tarihçisi Amasyalı Strabon'un Coğrafya kitabında bahsetmiş bulunduğu arsenik cevherlerinin yerlerinin bu bölgeyi de kapsadığı, daha doğrusu bu bölgeyi kasettiği ortaya çıktı.

Önder Bilgi

Perge Kazısı, 1999

1999 yılı Perge Kazı ve Onarım Çalışmaları, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi "Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezi" tarafından, gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar İ.Ü. Rektörlüğü Araştırma Fonu (Proje No. 1248/050599) tarafından parasal yönden desteklenmiştir. Ayrıca, Türk Tarih Kurumu ile Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun sembolik katkıları olmuştur.

Kentin Batı Nekropolü, 1999 yılı çalışmalarının ağırlığını oluşturmıştır. Kazılara Akropolün batı yamaçındaki, 1997 yılında açığa çıkarıldıktan sonra, koruma amacıyla tel örgü ile çevrilen alan içinde kalan, kentin batı kapısından başladığı düşünülen yolun (Nekropol Caddesi) iki yanında devam edilmiştir.

Kazılarda yolun batı yarısında, bir lahit (L28) ve 8 adet podyum mezar (P5-P12) gün ışığına çıkarılmıştır. Podyum mezarların, P8 hariç, kapıları doğuda, nekropol caddesi üzerinde olup, kapı taşları günümüze kadar gelmiştir. Çeşitli dönemlerde açılıp tahrip edildiğinden tüm bu mezar yapılarında küçük buluntuya rastlanmamıştır.

Mezarlık caddesinin tabanını araştırmak amacıyla yapılan derinleşme çalışmalarında bazı tüm kaplar elde edilmiştir. Ayrıca bu çalışmalar sırasında cadde-nin doğu kenarında, P9 ve P10 podyum mezarlarının karşısında daha önceki yıllarda kazılmış L8 no.lu lahitin hemen batısında iki kenarı tuğla iki kenarı taş-tan yapılmış bir lahit daha bulunmuştur. Devşirme malzeme ve teknenin yapı karakteri bu lahitin daha geç dönemde yapıldığını gösterir.

Kazi çalışmalarının yanı sıra, Nekropol alanındaki tüm mezar anıtlarının plan ve rölöveleri için ölçüm çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca nekropolün tel örgüleri dışında gerçekleştirilen jeomanyetik ölçümler, cadde-nin kuzeye doğru devam ettiğini ve daha önce bulun-muş tuğla mezar yapılarının benzerlerinin bulunması-nın mümkün olduğuna işaret eder. Bütün bu araştır-malar, nekropolün tel örgü ile tarafımızdan çevrilmiş alanının dört yönünde çok daha geniş bir sahaya yayıldığını göstermektedir. Ancak bu arazinin özel mülkiyete ait olması çalışmaların genişlemesini engellemektedir.

Hellenistik ve Roma Dönemi Perge kentinin kuzeyin-de, yüksek bir plato üzerinde yer alan, akropolisin Roma öncesi yerleşimini arkeolojik açıdan aydınlat-mak amacıyla 1994 yılında başlanan çalışmalar, 1999 yılında da Almanya Giessen Üniversitesinden Prof. Dr. W. Martini başkanlığındaki bir ekiple müştereken sürdürülmüştür.

Akropolisin ortalarında protohistorik tabakalarla beraber, Arkaik mimari kalıntıların ve klasik dönem yapısının kazısına devam edilmiştir. Burada 11 yeni sondaj açılmıştır. Sondajlarda üst tabakalarda M.S. 6/7. yy'a tarihlenen bir Bizans Dönemi yapısı tespit edilmiştir. Altında Klasik döneme tarihlenen bir yapı yer alır. Klasik dönem yapısının altında arkaik duvar kalıntıları bulunur. Bunlar kısmın Protogeometrik tabakanın içine kadar girer. M.Ö. 9. yy'a ait Kıbrıs ve M.Ö. 8. yy'a ait Ege ithal keramiği parçaları, burada erken dönemlerde bir yerleşimin varlığına işaret eder. Ana kayaya kadar inen sondajlarda kerpiç izlerine, elde yapılmış keramik ve sileks aletlere rastlanmıştır. Keramik ve uçlar tabakayı EBC'na tarihlemektedir. Ancak aradaki Orta ve GBC'na ait yaklaşık 1000 yıllık süre şimdilik tespit edilememiştir.

'Klasik Dönem yapısı' ve bütün akropoliste benzer duvar tekniğinde aynı döneme tarihlenen evler, şehir-cilik açısından önemlidir. Kentin yeniden imarı sırasında Perge'de kesme taş duvar tekniği ilk defa kullanılmıştır. Geç dönem yapılarında genellikle kes-me taşlar, arazide mevcut taşlardan kazanılmıştır ve yalnızca duvar kısmında kaya, şerit şeklinde bir temel biçiminde bırakılmıştır. Büyük boyutlu duvarlar ilk

evrede alttaki arkaik tabakada korunmuştur. Bu durum pek çok sondajda gözlenmiştir. Bunun anlamı, M.Ö. 5. yy'a tarihlenen klasik dönem yapı faaliyetle-rine ait kesme taşların hemen yakın çevreden elde edilmeyip bir taş ocağından getirilmiş olmasıdır.

Perge'nin 8 km güneyinde, Karaçalı'da büyük, antik bir taş ocağı bulunmaktadır. Buradaki taşlar gözle görüldüğü kadarıyla 'klasik dönem yapısı'nda kulla-nılan taşlara benzerdir. Karaçalı'da bulunan mezarla-rın buluntuları arasında Attik kırmızı figürlü kaplar ağırlıktadır. Bu tip kaplara bölgede, burası dışında rastlanmamıştır. Bu nedenle, taş ocağı M.Ö. 5. yy'da, Atina keramiği ile bağlantısı olan kişilerce işletilmiş olmalıdır. Antalya Müzesi'nin yaptığı çalışmalarda elde edilen malzemenin tarafımızdan daha detaylı in-celenmesi başlanmış olup, bu çalışma Karaçalı-Perge ilişkisini daha bilimsel sonuçlara ulaştıracaktır.

Akropolis'te jeomanyetik ölçümler yapılmıştır. Bun-lar dik açılı sokak sisteminin mevcudiyetini doğrula-mıştır. 1998 ve 1999 yıllarında bulunmuş keramikler temizlenmiş, tasnif edilmiş, gerekli olanların çizimi yapılmış ve fotoğraflanmıştır.

Kış aylarında, Perge tiyatrosu orkestrasında biriken suyun drenajı için öneri proje çalışmalarına başlan-mıştır. Suyun dışarı atılabilmesi için iki olasılık vardır. Birinci çözüm Orkestra'dan başlamak suretiyle para-dos'ların birinden veya sahne binasının altından doğu-ya, en az üç metre derinliğinde bir kanal açmaktır. Bu statik açıdan şimdilik imkansız görüldüğünden, ikinci olasılık dalgıç pompası ile biriken suyun atılması daha gerçekçi ve pratik bir çözüm kabul edilebilir.

Nekropol alanının bu yıl da yeni açığa çıkarılan kıs-mın üstü önceki yıllarda olduğu gibi demir ayaklar üzerinde onduline çatıyla kapatılmıştır. İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvarı Müdürlüğü uzmanlarından Gülseren Dikilitaş ile Niğde Müzesi uzmanlarından Fazıl Açıkgöz Perge'ye gelerek M1 ve M2 mezar anıtının fresklerini sabitleş-tirerek konservasyon çalışmalarının ikinci etabını gerçekleştirmişlerdir. Fresko konservasyonuna önü-müzdeki çalışma sezonunda da devam edilmesi plan-lanmıştır.

Perge'de eski kazılarda ortaya çıkarılmış ve koruma-ya alınmış mozaiklerden üzeri açıldığı için tahrip olanların tekrar konservasyonu planlanmıştır. Bu yıl çalışmalara agoranın dışındaki batı galerinin gü-neybatı köşesinde bulunan mozaik tabanda arkeolog restoratör Sebahattin Küçük tarafından başlanmış ve mozaik temizlenerek etrafı harçla sınırlandırılmış ve üzeri strator, dere kumu ile örtülerek korunması sağlanmıştır.

Perge Kazısı aynı zamanda birçok genç araştırmacıya çeşitli konularda çalışma olanağı sağlamakta ve bu şekilde bir okul hüviyetini sürdürmektedir. Bu bağlamda Doktora düzeyinde "Perge Konut Alanı Keramiği" çalışmasıyla Nalan Fırat, "Perge Kenti Hellenistik Güney Kapısı ve Evleri" isimli çalışmasıyla Selma Bulgurlu, Yüksek Lisans düzeyinde Çiğdem Demir "Antik Çağ'da Cam ve Perge Konut Alanı "A Evi" Cam Eserleri Kataloğu" adlı tezlerini bitirmişlerdir. Hacı Turgut Zeyrek "Perge Roma Dönemi Evleri ve Anadolu Evleri İçindeki Yeri" konulu Doktora tezi, Aşkın Özdzibay "Perge Batı Nekropolisi Mezar Binaları" ve Müjde Türkmen de "Perge Roma Devri Surları" isimli Yüksek Lisans çalışmalarını sürdürmektedirler.

Halûk Abbasoğlu

Bergama/Paşa Ilıcası Kazısı Allianoi Antik Kenti Bergama'da Bulundu!

İzmir ili, Bergama ilçesi sınırları içinde, Bergama'nın yaklaşık 23 km kuzeydoğusunda Bergama-İvrindi karayolunun üzerinde iki yıldır Bergama Müze Müdürlüğü tarafından kazısı yapılan yerleşmenin Antik kaynaklarda geçen Allianoi olduğu sanılıyor.

Paşa Ilıcası olarak bilinen mevkide, Bergama Müze Müdürlüğü'nün yürüttüğü kurtarma kazıları sonucunda Allianoi antik yerleşmesi olduğu ortaya çıktı.

M.S. II. yy'da İç Mysia bölgesinde Hadianoterai'lı, Roma yazarlarından AELIUS ARISTIDES'in HIEROI LOGOI(3,1-6) adlı eserinde Pergamon'dan 120 stadion uzaklığında (yaklaşık 25 km) Allianoi Antik yerleşmesinde konakladığını böbürlenerek aktarır.

Geçen yıl kurtarma kazısı başlayan Paşa Ilıcası ve çevresi; M.Ö. I. yy'da kurulmuş, ancak 200 yıl sonra özellikle M.S. II. yy'da bayındırlık faaliyetlerinin yoğun olarak arttığı yerleşim, bu tarihten itibaren kesintisiz bir kullanım görmüş, Aristides'in sözünü ettiği Allianoi Antik yerleşimi olmalıdır.

Doğu- batı doğrultulu yaklaşık iki yüz metre uzunluğunda, altı metre genişliğinde bir cadde (cardo) ve ona dik gelen otuz beş metre uzunluğunda, sekiz metre genişliğinde anıtsal başka bir cadde (documenus) ile forum olarak nitelendirilen alanda kavşak yapmaktadır. Dikdörtgen forum alanının güneyine ise Anadolu'da çok az örneği olan ve M.S. II. yy'a tarihlenen eksedra tipinde Anıtsal Çeşme (nymphæum) sınırlanmaktadır. Her iki caddenin de kenarlarında üstü kapalı

lı geniş stoalar olup, kışın yağmurdan yazın güneşten korunmak için yapılmıştır. Stoaların arkasında ise dükkanlar ve mekanlar inşa edilmiştir. Doğu-batı doğrultusundaki cadde, yaklaşık 200 m batıda anıtsal bir geçiş yapısı ile son bulmaktadır. Geçiş yapısı, bugün dahi halen kullanılan köprü ile birlikte planlanmış olup Roma Çağı'nda inşa edilmiştir. Caddelerin daha güneydoğusunda Bizans Dönemi'ne ait oldukça büyük bazilikal planda kilise yapısı tespit edilmiştir. Bizans Çağı'nda büyük olasılıkla İç Mysia bölgesinde bugüne kadar saptanamamış iki piskoposluk merkezinden biri Antik Allionia'da olmalıdır. M.S. VI. ve XI.yy'lar arasında bölge çok yoğun olarak Bizans yerleşimine açılmıştır.

Yerleşimin güneydoğusundaki 1999 yılı kazıları sonucu ortaya çıkarılan kült yapısının (?) bugüne kadar Anadolu'da bir benzeri bilinmemektedir.

Yerleşimin içinden güneydeki antik kentlere bağlantıyı sağlayan anıtsal yollar, batısında, güneydoğusunda ve kuzeyindeki çok geniş nekropol alanlarında tespit edilen mezarlar ve ölü hediyeleri, Anadolu arkeolojisine yeni ışık tutacaktır.

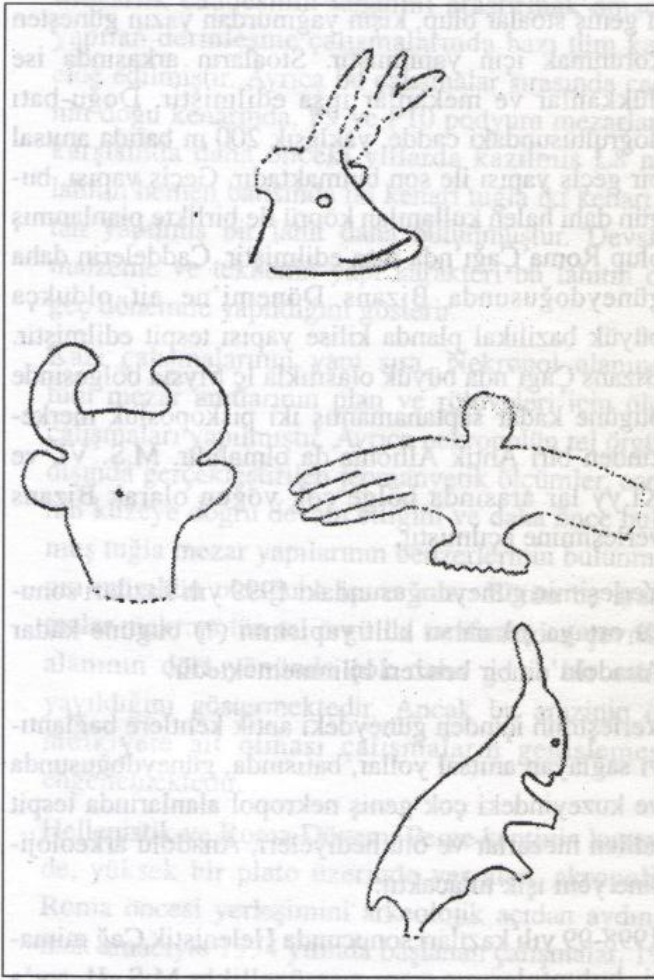
1998-99 yılı kazıları sonucunda Helenistik Çağ mimari, buluntularının yanı sıra özellikle M.S. II. yy'a tarihlenen unik değerlerde pek çok arkeolojik eser ve Bizantoloji açısından son derece önemli konteks buluntular ele geçirilmiştir. Ayrıca kazılarda; çok sayıda heykeltraşlık eser, metal eserler, çanak çömlek, kandiller, kemik objeleri, çok sayıda üzeri işlemeli cam eser, 1500 civarında altın, gümüş ve bronz sikke Bergama Müzesi'ne kazandırılmıştır.

Bergama Müzesi'nin yaptığı kazılarda ortaya çıkarılan eserler, müzede önümüzdeki yıl içinde sergilenecek ve bilim dünyasına sunulacaktır. Kurtarma kazısında, Bergama'nın ikinci bir sağlık yurdu (ASKLEPIEION)'nun tüm öğeleri gün ışığına çıkarılırken, bu yerleşmeyi tamamen su altında bırakacak Yortanlı Barajı inşaatı tüm hızıyla devam etmektedir.

Ahmet Yaraş

"Camızlı Mağara" Tanınmayan Kutsal Bir Alan

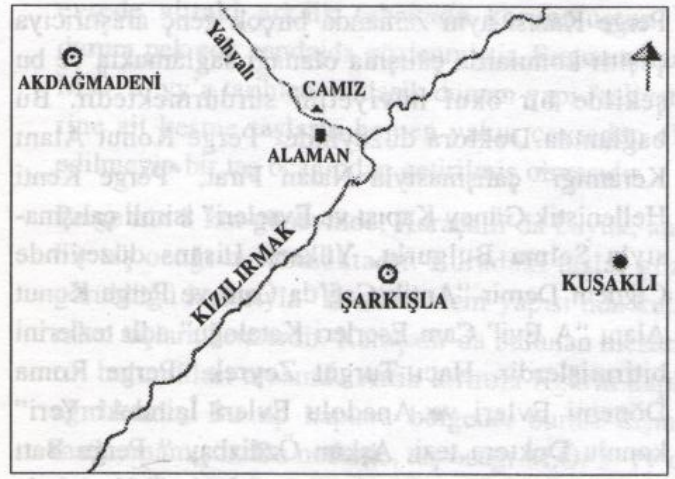
1998-99 yıllarında Şapinuwa-Ortaköy'den, Şarişa-Kuşaklı kazısına giderken, Akdağmadeni-Şarkışla arasındaki yolda tesadüfen rastladığım, Müslim Kalkan adında, çoban ve şair bir arkadaş, Alaman (Elaman) köyüne yakın, içinde camız resmi olan bir mağara bulunduğunu söyledi.

Resim 2 Camızlı mağarasındaki betimlemeler.

Mağara, Kızılırmak halkası içinde, Alaman köyünün 1 km, Şarkışla'nın kuşbakışı 24 km, Şarişa-Kuşaklı'nın 50/60 km kuzey-batısındadır (Res.1). Kızılırmak nehrinin bir kolu olan Yahyalı çayını aşar aşmaz, sıra kayaların güney batısına bakan, düzenlenmiş, tabanı ortalama 4m²'lik bir yüzeydir. Yüksekliği aşağı yukarı 4.50 m, genişliği 3.20 m, derinliği 1.30 m'dir.

Her devrin çobanları tarafından sığınak olarak kullanılmış olduğundan içi, kalın ve simsiyah bir is tabakasıyla kaplıdır. Dip kaya duvarının sağ tarafında, arka-daşımızın söylediği gibi yalnız bir "camız" (boğa/

Alaman köyü ve civarı.

öküz) kafası değil, hemen üstünde, sağ tarafa bakan bir geyik kafası profiliyle, yanında, kanatlarını açmış bir kartal ve kartalın altında, gene sağa bakan, tümüyle betimlenmiş bir tavşan bulunmaktadır (Res. 2). Asılları kabartmayken, köylüler tarafından tahrip edilmiş olduklarından, siyah zemin üzerinde hayvanlar, kayanın orijinal sarımsak rengi sayesinde ortaya çok net bir şekilde sergilenmektedir. Genellikle, çizgilerin yükseklikleri 68 cm civarında olup, kartalın açık kanatlarının ara mesafesi 90 cm'dir.

Tarihleme: Hitit dininde ve ikonografyasında, ayrı ayrı veya bir arada betimlenmiş olarak çok iyi tanınan bu dört hayvanın burada da bir arada bulunmaları, sonra mağaranın, gerek tarihsel ve coğrafi konumu, gerekse akarsu ve sıra kayaların bileşiminin Hitit metinlerindeki kutsal alan oluşturma koşullarını içermesi ve bu nedenlerle doğada tertiplenen ritüellerin verilerine uyması, bu tür bir yapının Hitit İmparatorluk devri geleneklerinden kaynaklandığını işaretlemektedir.

Ayrıca, yaratıkların (boğa/öküz, geyik, kartal, tavşan) Anadolu hiyeroglif sisteminde fonolojik değerlerinin bulunduğunu da unutmamak gerekir.

Hatice Gonnet

Enstitü Evine Kavuştu!

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nün Tarlaabaşı Bulvarı'ndaki 4 katlı evinde yürütülmekte olan restorasyon çalışması tamamlanmıştır. Açılış haziran ayında yapılacaktır.

Evin bütün ahşap aksamı, sıvaları, çatısı ve cephesinin yenilenmesinde oldukça titiz bir çalışma gerçekleştiren Pekerler İnşaat Sanayi Ltd. Şti.nden Recai Peker'e şükran borçluyuz.

Düzeltilme

9. sayıda, 4-8 Ekim 1999 tarihinde Würzburg'da dördüncüsü düzenlenen Hititoloji Kongresi'ne katılan üyelerimizi ve sundukları bildirilerin isimlerini vermiştik.

Katılanlar arasında Sayın Veysel Donbaz da vardı ve kendisi kongrede "Some Recently Discovered 1-B Texts and Observations" başlıklı bir bildiri sunmuştur.

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan İle Müzecilik ve Arkeoloji Üzerine Söyleşi

15 Mayıs 1999 tarihinde Yıldız Teknik Üniversitesi'nde yapılan Türkiye'de Müzecilik konulu bir toplantıya konuşmacı olarak, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nü temsilen katıldınız. Yaptığınız konuşma hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Söz konusu toplantı, Türkiye Müzeciliğinin geleceği ve yeniden yapılaşması konulu bir toplantıydı. Bu noktada benim üzerinde durduğum konu daha çok mevcut olan yanlış yapıyı nasıl düzeltebiliriz. Biliyoruz ki, ödenek azlığı, eleman azlığı gibi pek çok problemleri var müzelerin. Ancak, Türkiye'de müzelerin uzun bir geçmişi vardır. 19. yüzyıldan itibaren Türkiye'de, o dönemin koşulları göz önüne alınarak bir müzecilik modeli geliştirilmiştir. Pek tabii ki o günden bu güne dünya, Türkiye, müzeler, arkeoloji, her şey çok değişti. Yapılan tüm düzeltmeler bu detaylar içerisinde kendine bir yer aradı ve hep bir şeyleri düzeltme çabası içine girildi. Bence bu oldukça yanlış bir uygulama ve yanlış bir düşünme sistemi. Yeni bir yüzyıla, yirmi birinci yüzyıla girerken aslında nasıl bir yapılaşma içine girilmeli diye düşünmek zorunludur. Günlük yaşam içerisinde bir sorun, müzelere baktığımız zaman, muazzam büyüklüklere ulaşmaktadır. Müzecilerin bu konuda hakkını yememek lazım, çalışma koşulları çok zor, soğuk, ısınamıyorlar, malzemeleri yok, elemanları yok, bekçi yok, kitapları yok. Yani günlük olarak pek çok problemleri var. Oturup bu problemleri çözmek pek tabii ki daha zor, bunları da anlamıyor değilim. Ama Türkiye'de müzeler nasıl yapılaşmalı derken, bu detayların içinde boğulmamak gerekir. Yeni bir anlayışın gelmesi, müze nedir, arkeoloji nedir, müze arkeoloji ilişkisi ne olmalıdır, devletin bu konuda işlevi nedir, bilimin işlevi nedir, şeklinde düşünmenin daha doğru olduğu şeklinde olaylara yaklaştım. Bakanın tutumu, valilerin tutumu günlük yaşam içerisinde çok önemli belki, ama ileriye baktığımızda bunlar bizi hiçbir yere götürmeyecektir.

Peki, Türkiye'de Müzecilik ne durumdadır ve geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Türkiye'deki müzeler için genelleme yapmak çok güç. Arkasında yüz yıllık birikimi olan bir kurumdan bahsediyoruz. Tamamen kişisel fedakarlıklarla yürüyen bir sistem. Sistemin temelleri doğru oturmadığı, buna karşın geçen yüzyılın koşulları ile oturduğu için, bireylerin kendi çabaları ve kendi iyi niyetleri ile işleyen bir sistem. Böyle olunca da sistem fazla yürümüyor. Bunun nedeni, son otuz yıla gelinceye kadar arkeoloji ve koleksiyonculuğun birbirine bağımlı gitmesidir. Müzeler bir yerde koleksiyonlar yapmak, değeri olan eserleri almak gibi bir sistem içinde yürümüştür. Bilimsel çalışmalar ancak belli müzelere girmiş ya da o müzedekilerin kendi kişisel çabası ile olmuştur. Şimdi artık dünyada müze

başka yere gitmiştir. Kültür tarihi ile ilgilenen bir kurum olmuş, bir toprak eser ya da bir hayvan kemiğinin parçası bile bir bilimsel değer kazanmıştır. Hala yasaya baktığımız zaman kazıdan çıkan her şey eser olarak geçer. Aslında bunlar eser değildir. Ama yasada bir eser tanımı da yoktur. Bu durum bilimsel çalışma ile müzeciliği karşı karşıya getirmektedir. Müzeleri bir eski eser hapishanesi olmaktan kurtarmak artık kaçınılmazdır. Bugün, sadece eserleri koruyan, çalınmamasını sağlayan ve pasif bir müze anlayışı vardır. Eski anlayışta insanların müzeye gelmesi, merak edenlerin müzeye gelmesi beklenirdi. Ama yeni dünya anlayışında, müze insanları çekmek zorundadır. Müze oturup birilerinin ziyaret etmesini bekleyen bir kurum olmak yerine, işlevi gereği insanları oraya çekmek için çalışmalıdır. Bunun sonucu olarak halkı bilgilendirmesi ve başka bir bakış açısı getirmesi gerekmektedir. 1960'lara 1970'lere kadar olan zamanda, müzelerin imkanları da çok kısıtlıydı. Çok kötü vitrinlerde hiç de iyi olmayan teşhirler vardı. Türkiye'de iyi müze denilince, iyi eser teşhiri anlaşılır. Bugün Anadolu'da pek çok kentteki müzelerde eserler artık daha iyi teşhir edilmektedir; iyi ışıklandırma, iyi vitrinler. Ama iyi müze denildiğinde sadece iyi teşhir anlaşılmamalıdır. Müze, aynı zamanda bilgi verecek, halkı bilinçlendirecek bir kurum olmalıdır. Yanlış olan başka bir şey de, "arkeolog eşittir müzeci", yani bir kişi Arkeoloji'den ya da Sanat Tarihi'nden mezun olduğu zaman, müzeci olabilir anlayışıdır. Öyle bir ülkeyiz ki, Müzecilik Okulu ya da Müzecilik eğitimi yok. Bugün dünyada arkeologun işlevi başkadır, müzecinin işlevi başkadır. Bir müzecinin psikoloji, pedagoji, sosyoloji, teşhir bilmesi şarttır. Bunların yanı sıra arkeologlardan da yararlanmalıdırlar. Müzecilik artık tamamen ayrı bir bilim dalıdır ve ayrı bir uzmanlık alanıdır. Türkiye ise bunu hala başarmış değildir, işte sorun da buradan kaynaklanmaktadır. Bazı üniversitelerde "müzecilik" adı altında bazı dersler verilmektedir. Ancak bu dersler yine arkeologlar tarafından verilmektedir, hatta biz de bölümde bu tip dersler verdik. Bir arkeolog olarak ben, müzecilik dersinde ancak işin arkeolojik yönünü yani, bir envanter fişi nasıl doldurulur gibi bilgiler verebilirim. Ama çağdaş müzecilik anlayışı içerisinde, gerekli bilgileri veremem. Çünkü ben bunun uzmanı değilim, çağdaş müzecilik anlayışı da bunun çok ötesindedir.

Müzeci, bir düzeyi tutturarak halkı nasıl çekeceğini bilmelidir. Dünyada bugün, bu tip işler için "cultural management" yani "kültür işletmeciliği" denilen yeni bir kavram vardır. Ancak bu kavram yanlış anlaşılmasın, Disney Land'a gidip şaklabanlık yapmak da değil kastedilen. Burada bahsettiğimiz, müzeciler tarafından belli bir çizgi izlenerek, halkın müzeye gelmesini sağlayacak bir formülün bulunmasıdır. Bence bunun en güzel

göstergesi, Türkiye'deki müzelerin gezilme oranıdır. Anadolu'nun en küçük bir müzesinin gezilme oranına bakmak gerekir. Örnek vermek gerekirse; Avrupa'nın en sapa yerinde, Fransa ve İspanya sınırında uzanan Pirene Dağları üzerindeki Toutovel Müzesi'ni, geçen yaz ziyaret edenlerin sayısı dört yüz bindir. İçinde orijinal olarak sadece bir insan kafatası bulunduran bu küçük müzeyi ziyaret edenlerin sayısına, Türkiye'deki kaç müze ulaşabilmektedir? Zaten bu sayılara bakıldığında, bir yanlışlık olduğu hemen anlaşılmaktadır. Ancak sözlerim yanlış değerlendirilmesin, müzecileri suçlamak gibi bir maksadım yok. Onlar da büyük bir özveri ile çalışmaktadırlar, ancak Türkiye'de yanlış olan sistemin kendisidir. Taşların bu yüzyıla göre yerlerine yeniden konulması gerekmektedir.

Türkiye Müzeciliğinin aksaklıkları konusunda, özellikle üzerinde durmak istediğiniz bir husus var mı?

Yeniden yapılaşmada, müzedeki "eser" ve "bilimsel eser" kavramlarının ayrılması gerekmektedir. Örneğin; kazıdan çıkan buluntular arasında müzelik değeri, bir başka deyişle teşhir değeri olan eserler vardır. Bunun yanı sıra sadece bilimsel çalışma için kullanılabilir buluntular vardır, en büyük kısmı bu grup oluşturmaktadır. Genel Müdürlüğün daima itirazı, bu buluntuları koyacak yerleri olmadığı şeklindedir. Konulacak yerin olmaması doğaldır, örneğin ben kendi kazımdan yaklaşık üç ton çanak kırığı ve hayvan kemiği çıkarmaktayım. Bunun müzede hiçbir işi yoktur. Siz bunu sokağa dökerseniz, kimse almaz, buna sadece çöp muamelesi yapılır. Ancak bilimsel bakımdan bu değerlidir. Ayrıca bunun değerlendirilmesi de birkaç yıl sürebilir. Laboratuvarlarda uzmanlar tarafından incelenmelidir. Eğer bunları eser sınıfına sokup müzeye kapatırsanız, müzede yer bulamazsınız. Zaten en sonunda müzeci de yer bulamadığından bunları atar. Ben, bu tür eserleri kazıda toplamama hakkına sahibim, bakıp atma hakkına sahibim, ama bilimsel olarak incelenmesi için üniversiteye getirme hakkına sahip değilim. Hatta bir yıl, kazımda şöyle bir olay oldu: çıkarttığımız üç ton kadar çanak-çömlek parçasını bir temsilcimiz sayıp zimmetlemek istedi. Ben temsilciye, "eğer biz bunu yapacaksak, aynı türden bir eser olan toprağın da, analizinin tam olarak yapılması gerekmektedir. O halde kazıdan çıkan tüm toprağı müzeye zimmetleyerek kamyonlara yükleyip, müzenin bahçesine yığalım. Sonuçta çanak kırıkları ile kazıdan çıkan toprak arasında da fazla bir fark yoktur" dedim.

Dünyanın değişik ülkelerindeki müzelerde farklı farklı sistemler uygulanıyor. Türkiye Müzelerinin gelişmesi açısından, yurt dışındaki müzelerden örnek alınabilecek bir model var mı? Yurt dışındaki müzeler ile Türkiye'deki müzeleri özellikle teşkilatları açısından karşılaştırsak neler ortaya çıkar?

Bu konuyu düşünürken Türkiye'nin gerçeklerini ve koşullarını da göz önünde tutmalıyız. Özellikle Avrupa Birliği içinde, gerek Malta Sözleşmesi'nden ve gerekse

Maastricht Antlaşması'ndan sonra bazı tanımlar konulmuştur. Söylediklerimi biraz daha açmak gerekirse, Avrupa'da bir çanak-çömlek parçası "eserdir" diyerek müzeye hapsedilmiyor. Artık bu konuda kesin bir fikir birliğine varmışlardır. Bunun yanı sıra müzecinin işlevinin ne olduğu, nereden yetiştigi, müzede kimlerin ne tip işler yaptığı bellidir. Bunun yanı sıra araştırma grubu ve arazi işlerini yapan teşkilatları vardır. Ancak Türkiye'deki müzelerde bir arazi teşkilatı kurulmamıştır. Müzede çalışan bir kişi hem müzeye hem araziye bakamaz, bizde uygulanan bu sistem yanlıştır. Öncelikle müzelerde bir arazi teşkilatının kurulması lüzumludur. Bir kere düşünmek gerekir; bir kişi ören yerindeki kazı işleriyle mi ilgilenecek, yeni araştırma mı yapacak, yoksa müzedeki görevlerini mi yerine getirecek? Bu saydıklarım normalde üç ya da dört kişinin yapması gereken işlerdir. Ama Türkiye'de bu işlerin hepsini tek adamın yapması bekleniyor. Öncelikle arazi ile müzenin ayrılması kaçınılmazdır. Dünyanın pek çok ülkesinde uygulanan sistem de budur. Müzeci müzesine bakar, müzesi ile ilgilenir ve orayı geliştirmeye, daha da çekici bir hale getirmeye çalışır. Arazi teşkilatı ise, tamamen araziye yönelik çalışır, yeni ören yerleri ve yeni bulgular, sit alanları gibi kazı işleri ile uğraşır. Türkiye'de de bu görev dağılımının yapılması zaruridir. Bugün, Avrupa Birliği'ne girmeye aday bir ülkeyiz, zaten bizden bu görev dağılımını yapmayı ön koşul olarak isteyeceklerdir.

Avrupa'daki küçük müzelere baktığımız zaman, arkeolog olmadığını görürüz. Bir laboratuvarı, bir enstitüsü, bir kitaplığı olmayan müzede arkeolog tutmazlar. Böyle bir müzeye arkeolog, ancak arada bir danışmanlık yapmaya gelir. Böyle müzelerde halkla ilişkiler, arşivleme, teşhir gibi görevleri üstlenecek kimseleri tutarlar. Ancak, büyük teşkilatı olan, enstitü gibi çalışan müzeler farklıdır. Bunlar bir müze olmanın yanı sıra, araştırma enstitüsü görevi de üstlenmişlerdir. Buralarda arkeologlar doğal olarak devamlı bulunmaktadır. Ancak bu müzelerin de kendi içinde ayrı ve iyi işleyen bir sistemleri vardır. "Bunlardan hangisi Türkiye'ye uyar, hangisini burada uygulamak lazım" diye düşündüğümüzde, Türkiye'nin gerçeklerine uygun bir takım düzeltmeler yapmak gerekir, diye düşünüyorum.

Müzelerin yürüttüğü "Kurtarma Kazıları"na gelelim. Bu kazılar, ödenek ve zaman darlığı gibi olumsuz koşullar altında gerçekleştirilmektedir. Bu koşullara rağmen, söz konusu kazılar bilimsel bir şekilde yürütülebiliyor mu, yoksa bu kazılarda bilimsellik arka plana mı itilmek zorundadır?

Bu duruma fazlasıyla kategorik bakmak doğru değildir. Türkiye'de Kurtarma Kazılarının yapılması zorunludur. Türkiye'de gerek müzelerin, gerekse bilim heyetlerinin yürüttüğü kurtarma kazılarının sayısına baktığımız zaman, bunun oldukça komik olduğunu görmekteyiz. Geçen sene sanıyorum ki iki yüz seksen kadar idi. Japonya'da bu sayı son on yıl içinde ortalama yirmi bin civarındadır. Almanya'daki sayıyı bilene rastlamadım ama,

bu sayının on binin altına düşmediği söyleniyor. Bu sayılardan bile bir yanlışlık yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bazı müzecilerimiz bu kazılarda ellerinden geleni yapmaktadırlar. Bu kimseleri takdir etmek gerekir. Hepsini aynı kefeye koymak da doğru değildir.

Bir de müze kurtarma kazısı denen bir başka grup çalışma vardır; müzecinin kazmadığı ve inşaatın başında gözlemci olduğu bir kazı. Bence bu bir cinayettir. Yani düşünün bir kez; bir temel açılıyor, bir iş makinesi çalışıyor ve bir müzeci buraya bakıyor. Gözden kaçan bir nokta var ki oldukça önemli; bu iş makineleri sadece büyük sütunları ve heykelleri gördüğünde çalışma durdurulabilir. Peki daha küçük buluntular? Bu bir Kurtarma Kazısı sayılmaz. Dünya da bu tip kazıları kabul etmez. Böyle temel kazıları, mutlaka ve mutlaka iş makinelerinden önce, arkeologların yürüteceği bilimsel metotlu çalışmalarla gerçekleştirilmelidir. Müzecinin pasif ya da seyirci olarak katıldığı bu tip temel kazıların, kurtarma kazısı olmaktan çıkartılması zorunludur. Bence, Müze Kurtarma Kazılarını engellemek yerine daha iyisini yapabilmeleri için teşvik etmek gerekmektedir. Türkiye'deki kazılara baktığımız zaman, düzenlenen "Kazı Sonuçları Sempozyumu" bir otokontrol getirmiştir. Üniversite kazıları da dahil olmak üzere tüm kazılar bu sempozyumda tanıtılmakta ve bu durum gençler için bir teşvik sağlamaktadır. Müze kazılarını daha iyi hale getirmek için bir teşvik unsuruna ihtiyaç vardır. Kültür Bakanlığı, müzelerin yürüttüğü kazılar için ayrı bir sempozyum düzenlemektedir. Sadece müzecilerin gittiği, başka kimsenin gitmediği bir sempozyum. Ben olsam, o sempozyuma katılan müzeler arasından en iyi on kazıyı seçer ve "Kazı Sonuçları Sempozyumu"na katılma hakkını verirdim. Bu durum rekabet ortamı yaratacak ve kalite yükselecektir. Kötüyü engellemenin yolu yasaklamak değil, daha iyiyi teşvik etmektir. En kötü kazı bile her halde bir greyderin vereceği tahribattan daha iyidir.

Yeni gündeme gelen ve ancak akademik olarak Doçentlik unvanını almış bilim adamlarının kazı ve yüzey araştırması yapmasını içeren uygulama hakkında ne düşünüyorsunuz, yukarıda bahsettiğiniz "sempozyumdaki tanıtımların gençleri araştırma ve kazıya teşvik edici olması" şeklindeki ifadenizden yola çıkarak bu konudaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Ben bu uygulamanın uzun süre yürürlükte kalacağını sanmıyorum. Şimdi genç kuşak bilimsel çalışma yapamıyorsa, bir on yıl sonra çalışma deneyimi olan bir kuşak olmayacak demektir. Dünyadaki örneklerle baktığımızda, kırk yaşına kadar hiçbir araştırma yapmamışsanız size bu yaştan sonra araştırma yapmanız için ödenek ayırmazlar ve şimdiye kadar ne yaptınız diye sorarlar. Şimdi de ben soruyorum; bir doktora öğrencisinin yüzey araştırması yapmasında ne sakınca vardır? Böyle bir çalışma yapan öğrencinin Türkiye'ye zararı olmaz, sadece faydası olur.

Eskiden Türkiye'de arkeolog azdı, dolayısıyla araştırma sayısı azdı ve farklı bir sistem yürüyordu. Bugünlere

geldiğimizde, arkeoloji alanında müthiş bir patlama vardır, siz bu yetişen genç kuşağa, "evladım sen git hocanın dizinin dibinde otur, hiçbir şey yapma" demek kadar büyük bir gaflet olamaz. Unutmamalı ki, gençler bugün deneyim kazanmazlarsa on yıl sonra biz olmadığımızda, bizim onlara yürütmeleri için bıraktığımız işleri kimler yapacak?

Bir arkeolog bir grup eseri çalışmak üzere müzeye gittiği zaman nelerle karşılaşılıyor, bunları bize zorlukları, kolaylıkları ile anlatır mısınız?

Türkiye'de yanlış işleyen bir sistem olduğunu daha önce de söyledim. Bu yanlış sistem içinde, müzeler ne yazık ki bir eski eser hapishanesi, arkeolog da onun gardiyanıdır. Bırakın bir arkeologu, bir müzecinin bile müzede eser üzerinde çalışması zordur. Çalıştığı müzenin deposundaki bir eseri rahat rahat gidip çalışma hakkına sahip değilken, dışarıdan bir arkeologun gidip çalışmak istemesi sisteme aykırıdır. Türkiye'de bu durum, müzecinin iyi niyetine bağlı olarak, bir dereceye kadar iyi yürütülebiliyor. Bazen Genel Müdürlüğün iyi niyet göstermesi durumunda bir arkeologun, müzede eseri çalışması sağlanabiliyor. Ancak bunu düzenleyen bir sistemin olmaması bazı yerlerde tıkanıklığa sebep oluyor. Ben her zaman ana sistem üzerinde durmaktan yanayım; eğer müzeleri bir eski eser hapishanesi olmaktan çıkartabilirsek zaten bu sorunlar kendiliğinden çözümlenecektir. Düşünün bir kez; torbalarla çanak kırığını müzeye koymak doğru mu ve bir müzeci, bunları çalışmak isteyen bir arkeolog geldiği zaman bu çanak kırıklarını nasıl gösterecektir?

Eser koleksiyonculuğu hakkındaki düşüncelerinizi bizlere aktarabilir misiniz?

Halkın eski eserlere ilgisini teşvik eden bir koleksiyonculuğa tümenden karşı çıkmak doğru değildir. Önemli olan neyin koleksiyonunun yapıldığıdır. Örneğin; bir tablo koleksiyonu faydalıdır, çünkü sanata özendirir. Unutulmamalıdır ki, eğer halı ve kilim koleksiyonları olmasaydı, Anadolu kilimlerinden örnekleri bugün çok fazla göremezdik. Bu noktada dikkat edilmesi gereken, koleksiyonun tahrip edici olmamasıdır. Mesela, ben bir tahta işçiliği koleksiyonu yapıyorsam, bir konağın tahta tavanını sökmemem gerekir. Aynı durum arkeolojide de vardır. Tesadüfen bulunmuş olan eserlerin koleksiyonu normal karşılanabilir, ancak eğer ben koleksiyonumu geliştirmek için mezar kazdırıyorsam, işte bu noktada zararlıdır. Pek çok koleksiyonerin savunması "biz koleksiyon yaparak, eserlerin yurt dışına çıkarılmasını önliyoruz", şeklindedir. Bu, bilimsel etik açısından en yanlış olan şeydir. İster Moskova'da, ister dünyanın başka bir yerinde ve isterse İstanbul'da bir koleksiyonda olsun, kontexti bozularak, belgelenmeden kaçak olarak bir şeyin çıkartılması, bilimsel olarak bir tahribattır. Dünyada "men'se şahadetnamesi" denilen bir kontrol şekli uygulanmaktadır. Böyle bir denetleme getirerek, kişinin bunu bulmak için bir yeri mi tahrip ettirdiği, ailesinden mi kaldığı, yoksa zaten ortalıkta olan bir şeyi

mi aldığını açıklama zorunluluğu getirilmeli. Eğer gerçekten böyle bir kontrol yapılabilirse, koleksiyonculuğa da, özel müzeciliğe de karşı değilim. Ancak bildiğimiz bazı örnekler mevcuttur; bazı komşu ülkelere para verip tümülüs kazdıran koleksiyonerlerimiz var. Buna gerekçe olarak da "ülkemize eser kazandırıyoruz" diyorlar. Zaten Türkiye'ye eser girişi serbesttir, çıkışı yasaktır. Sovyetler Birliği yıkıldıktan sonra Türkiye'ye Rus müzelerinden çalınmış eserler geldi. Aynı şekilde bugün Rusya'ya Türkiye'den eser götürülmeye çalışılsa ne diyeceğiz?

Bir başka durum ise müzelerde yetmişli yıllarda yaşandı. Müzelerin alım gücü arttırıldığı bu dönemde, Doğu Anadolu'da tahrip edilmemiş Urartu mezarlığı kalmadı. Çünkü eser getirene öyle bir para verdi ki müzeler, sonuçta bir Urartu kemerini adamlar üçe bölüp iki parçasını iki ayrı müzeye ve bir parçasını da Amerika'ya sattılar.

Kökeni belli olan eserleri topladıkları sürece ne koleksiyonculuğa ne de özel müzelere karşı değilim. Ama bunun iyi bir denetimi şarttır. Etik açıdan, etnoarkeoloji

ve arkeoloji bilimleri içinde koleksiyonculuğun tahrip edici olmaması son derece önemlidir. Türkiye'de bunlara uyacak ve bilimsel değerlere saygı duyacak koleksiyoncu kuşağının yetişmesi gerekmektedir.

Artık bu yüzyıl içinde başka bir yerlere gelmemiz lazım, bu kadar birikim ve bu kadar deneyim ile artık bizim taşları doğru yerleştirip, tanımları doğru yapmamız zorunludur.

Bize ayırdığınız zaman ve verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederiz.

Son olarak şunu söylemek isterim ki, hiç de o kadar karamsar değilim aslında, Türkiye'de pek çok şey oldukça kötü oluyormuş gibi gelse de, geçmişten günümüze doğru baktığınız zaman, bugün her şeyin daha iyi olduğunu görürüz. Türkiye, belli dönemlerde kriz noktasına gelir ve sonra bir atılım yaparak bir yerlere sıçrar ve kendini zor olan durumlardan kurtarır. Bu nedenle ben karamsar olmak yerine, umutlu olmayı tercih ediyorum.

Hazırlayan: Meltem Alparslan

İnternette Eskiçağ Bilimleri

İnternet kullanımının yaygınlaşması, diğer bilimlerde olduğu gibi, Eskiçağ bilimleri için de yeni olanaklar sağlamıştır. Bu yazıda bunların neler olabileceğinden söz edilecek ve okuyucu için bazı yararlı kaynaklar tanıtılacaktır.

Genel Kaynaklar:

Bu tür web siteleri, genellikle başka web sitelerine ulaşmayı sağlayan linkler (bağlantılar) içerirler. Linklerin bir tür kütüğünü oluştururlar. Bu linklerin güncellenmiş olmaları beklenir; aksi halde okur artık varolmayan bir linki işaretlediğinde hata mesajı alır ve istediği bilgiye ulaşamaz. Konumuzla ilgili genel amaçlı sitelere örnekler verirsek:

<http://www.uchicago.edu/OI/DEPT/RA/ABZU/ABZU.HTML> Chicago'daki Oriental Institute'nün Antik Yakındoğu Araştırmaları Kaynakları için oluşturduğu bir tür kılavuz sayfasıdır. Burada alt başlıklar halinde, Haberler, Projeler, Kataloglar, Müzeler, Online (Çevrimiçi) periyodik yayınlar, arkeoloji kitapları yayımlayan yayınevleri, coğrafi bölgelere göre kaynaklar, harita ve atlaslar, tartışma grupları ve listelere ilişkin linkler yer almaktadır.

<http://faswww.harvard.edu/~mideast/MESlinks/MESlinks.html> Harvard'ın Ortadoğu Araştırmaları Merkezinin adresidir. Burası tüm Ortadoğu araştırmaları ile ilgili linkler içermektedir. Yalnız eskiçağ değil, ortaçağ ve modern zamanları da kapsayan, ağırlığı coğrafi bölge olarak Ortadoğu olan genel bir kaynaktır.

http://ishi.lib.berkeley.edu/~hsp/JAGNES/#Near_Eastern_Links Yakındoğu araştırmaları ile ilgili benzer bir

adrestir. Journal of the Association of Graduates in Near Eastern Studies web sayfasıdır. Antik Yakındoğu, Kutsal kitap araştırmaları, İran, Arapça, İbrani gibi konu başlıkları ve Hititoloji ile ilgili linkler de bulundurmaktadır.

<http://menic.utexas.edu/menic.html> Austin'deki Texas Üniversitesinin Ortadoğu araştırmaları merkezinin web sayfasıdır. Burada da bölgeyle ilgili genel kaynakların yanı sıra Eskiçağ tarihi ve arkeolojisi ile ilgili linkler vardır.

<http://archnet.uconn.edu/> Web'in sanal Arkeoloji kütüphanesi olarak hazırlanmış, Connecticut Üniversitesinin sayfasıdır. Bölgelere göre arama, konulara göre arama, müzeler, dergiler gibi alt başlıklarla arama olanaklıdır.

<http://www.archaeology.usyd.edu.au/links/links.html> Sydney Üniversitesinin Arkeoloji linkleri sayfasıdır. Burada yakın konularda (Arkeometri, Antropoloji, Arkeolojide bilgisayar uygulamaları gibi) linkler bulunmaktadır.

http://www.arts.mcgill.ca/programs/art_history/arch_links.htm Kanada'daki McGill Üniversitesinin Klasik Arkeoloji Web sitesidir.

<http://rome.classics.lsa.umich.edu/welcome.html> Akdeniz Arkeolojisi ile ilgili tüm dönemlere ait linkler vardır.

<http://www.rdg.ac.uk/Roman/> Roma Araştırmaları Merkezi

Bibliyografya siteleri:

Yukarda belirttiğimiz sitelerde de bu tür linkler bulunmakla birlikte, sadece bibliyografya hizmetine yönelik siteler de vardır;

<http://ucaswww.mcm.uc.edu/classics/nestor/nestor.html>
Nestor bunlardan biridir. Ege Prehistoryası ve bu konuya yakın alanlar üzerine hazırlanmıştır. 1957'den 1977' ye kadar olan süredeki yayınları tarama olanağı vardır.

<http://WWW.UB.UniHeidelberg.de/helios/fachinfo/www/arch/wwwarch.htm> Heidelberg Üniversitesinin Klasik Arkeoloji üzerine Almanca hazırlanmış sanal kütüphanesidir.

<http://www.openarchaeology.org/bibliography/> Pek çok dergi içeren bir veri tabanında Yazar adı veya konuya göre arama olanağı sağlayan bir arama aracıdır.

<http://www.perseus.tufts.edu/> Özellikle Klasik Arkeoloji ile ilgili mimari, arkeolojik yerleşim, nümizmatik, heykel kataloglarında aramaya olanak sağlar.

Müze sayfaları ve Sanal Müzeler:

Genel amaçlı linkler bölümünde bu türden linkler de yer almaktadır. Bunların yanı sıra;

<http://www.icom.org/vlmp/> Sanal kütüphane (virtual library) başlıklı sitenin sanal ve gerçek müzelere ait linkleri vardır.

http://dir.yahoo.com/Social_Science/Anthropology_and_Archaeology/Archaeology/Museums_and_Exhibits/ Yahoo adlı arama aracının müzeler ile ilgili sayfasıdır; çok sayıda link bulundurur.

<http://www.ommp.abaco-mac.it/> Akdeniz bölgesinin prehistoryası için yeni oluşturulan sanal bir müzeyi ilginç olması nedeniyle burada anabiliriz.

Projeler:

Belirli konularda hazırlanmış projelerin internette web siteleri vardır.

<http://www-oi.uchicago.edu/OI/PROJ/HIT/Hittite.html> Orient Institute'un "Hititçe Sözlüğü Projesi"

<http://www.arts.cornell.edu/dendro/> Ege ve Yakınoğu Dendrokronoloji Projesi

<http://www.upenn.edu/museum/Sinop/SinopIntro.htm> Pennsylvania Üniversitesi'nin "Karadeniz Projesi"

<http://www-oi.uchicago.edu/OI/PROJ/CAD/CAD.html> Chicago Üniversitesi'nin "Asurca Sözlüğü Projesi"

<http://early-cuneiform.humnet.ucla.edu/> "ÇiviYazısı Sayısal Arşivi"

<http://www-etcs1.orient.ox.ac.uk/> "Sumer Edebiyatının Elektronik Ortamdaki Metinleri"

<http://www.nhm-wien.ac.at/SCIEM2000/index.html> "Doğu Akdenizin 2.Bin Uygarlıklarının Eşzamanlaştırılması Projesi", Viyana Üniversitesi

http://www.unc.edu/depts/cl_atlas/ "Grek ve Roma Dünyası Atlası Projesi"

<http://www.tayproject.org/trhome.html> Türkiye için güzel bir örnek; "dünya kültür mirasının önemli bir parçası olan Türkiye kültür mirası bulgularının, kronolojik bir envanterinin çıkartılması ve bu bilginin uluslararası platformda paylaşılması amacıyla yönelik olarak tasarlanmış" TAY Projesinin web sitesidir.

Sürekli yayınlar:

İnternette, online yayımlanan sürekli yayınlar bulunabildiği gibi, klasik formda yayımlanan dergilerin de web sayfaları bulunur. Bunlar çok sayıda olduğundan birkaç örnek ile yetinilecektir.

http://www.oi.uchicago.edu/OI/DEPT/RA/ABZU/ABZU_JOURNAL_INDEX.HTML adresinden online olanların pek çoğuna erişilebilir.

<http://archnet.uconn.edu/other/journals.html> Arkeoloji ve Antropolojide online dergiler sayfasıdır.

<http://www.univie.ac.at/orientalistik/Afo.html> Archive für Orientforschung web adresidir.

<http://classics.lsa.umich.edu/AJA.html> AJA (American Journal of Archaeology)

<http://britac3.britac.ac.uk/cba/ba/ba.html> British Archaeology

<http://web.bu.edu/ARION/> Arion, Klasik ve Beşeri Bilimler Dergisi

Arama araçları:

Bunlar Altavista, Yahoo ve benzeri arama araçları gibi tasarlanmış, ancak konumuzla ilgili arama hizmeti sunan Web siteleridir:

<http://www.sms-va.com/mdl-indx/internet.htm> Klasik dönem için arama aracı

<http://www.julen.net/ancient/> Ancient World Wide Web

Mitoloji ile ilgili web siteleri:

Birkaç örnek verirsek;

<http://pubpages.unh.edu/~cbsiren/hittite-ref.html> Hitit-Hurri Mitolojisi Sayfası

<http://www.perseus.tufts.edu/Texts/apollosumm.html> Apollodorus Kütüphanesi; Sir James Frazer'in Grek Mitolojisinin Özeti

<http://web.uvic.ca/athena/bowman/myth/> Antik Kaynaklar, Victoria Üniversitesi

<http://longman.awl.com/mythology/onlinearchive.asp> Longman'ın antik kaynaklar sayfası

<http://www.pantheon.org/mythica/> Encyclopedia Mythica

http://www-lib.haifa.ac.il/www/art/Mythology_westart.html Batı sanatında mitoloji, görsel malzeme arşivi

Arkeolojik siteler:

Kuruluş ya da kişiler hazırladıkları web siteleri ile, kazı haberlerini iletebilme, kazı alanlarının ve buluntuların fotoğraflarını yayımlayabilme, katkı, eleştiri ve destek sağlama olanağı bulabilmektedirler.

Aşağıda vereceğimiz Türkiye arkeolojisi ile ilgili adreslerin bir bölümü, kazının web sitesi, bir bölümü de belirli bir antik yerleşime ait bilgi veren sayfalar.

<http://www.dainst.de/en/pro/aizanoi.html> Aizanoi

<http://www.asor.org/BASOR/299abstracts.html#Gorny> Alışar Höyük

http://149.148.83.8/forum/Forum_Archaeologiae_Ayasluk-Efes_Efeste_Miken_yerlesimi

<http://www.geocities.com/Athens/Forum/8635/bakla.html> Baklatepe

<http://catal.arch.cam.ac.uk/catal/> Çatalhöyük Kazıları Web Sayfası

<http://www.oi.uchicago.edu/OI/PROJ/PRE/Prehistoric.html> Çayönü

<http://www.france.diplomatie.fr/culture/france/archeologie/claros/index.html> Klaros

<http://www.oi.uchicago.edu/OI/PROJ/GOL/Goltepe.html> Göltepe

<http://www.upenn.edu/museum/News/gordion.html> Gordion

<http://www.bilkent.edu.tr/~arkeo/haci.html> Hacimusalar

<http://www.dainst.de/en/pro/hattuscha.html> Hattuşa

<http://ucaswww.mcm.uc.edu/classics/troy/deu/info.html> Troya

<http://www.bilkent.edu.tr/~arkeo/kinet.html> Kinet Höyük

<http://www.dainst.de/en/pro/latmos.html> Latmos

<http://www.geocities.com/Athens/Forum/8635/liman.html> Limantepe

<http://www.geocities.com/Athens/Forum/8635/panaz.html> Panaztepe

<http://www.dainst.de/en/pro/pergamon.html> Bergama

<http://www.ucl.ac.uk/archaeology/research/profiles/garrard/sakgar.htm> Sakçagözü

<http://nautarch.tamu.edu/INA/ub%5Fmain.htm> Uluburun

<http://www.metu.edu.tr/home/wwwkerk/index.html> Kerkenes Dağı Yerleşimi

<http://www.ist.lu/zeugma/> Zeugma

Tartışma grupları:

Bunlar, konularında bilgi alışverişinde bulunmak isteyenlerin görüşlerini ve çalışmalarını duyurabilecekleri, belirli bir konudaki tartışma listelerine abone olabilecekleri forumlardır. Pek çoğunun adresini bulunduran bir sayfa örnek olarak verilmiştir.

<http://www.serve.com/archaeology/discussion.html>

Görüldüğü gibi, İnternet pek çok konuda olduğu gibi Eskiçağ Araştırmalarında da yeni ufuklar açmaktadır. Ancak basılı kaynakların önemini tümüyle yitirdiği gibi bir görüş öne sürülemez. Web adreslerinin değişkenliği nedeniyle birçok adres her zaman ulaşılabilir değildir; sıklıkla "bu sayfa artık burada değil" türü mesajlar alınabilmektedir. Adreslerin değişkenliği, sayfaların kaynakçalarda verilmesini de güçleştirmektedir ve henüz uluslararası kabul görmüş, kurallara bağlanmış da değildir.

Bu metni Microsoft Word formatında:

eskicag@post.com adresine mail göndererek isteye bilirsiniz. Böylece her seferinde browser'e adres girme zorunluluğu olmayacak,

Hiperlinkleri işaretleyerek doğrudan adrese ulaşabileceksiniz.

Üstün Çelikler

ENSTİTÜ'DEN

Enstitü Kitaplığından Haberler

2000 yılı, Enstitü kitaplığına da hareket getirmiştir. Binamızın tüm bir katını süsleyecek olan kitaplığımızın yayın mevcudu, ayırıbasımlar ile beraber 3000'i aşmıştır. Bu sayıya ulaşmamızda kitap bağışları önemli bir rol oynamaktadır. Alexoğlu ailesi comertçe bir bağış yaparak, çoğunlukla numismatik konulu, 112 adet yayın bağışlamıştır, kendilerine teşekkür borçluyuz. Sayın Jürgen Seeher'e de, enstitümüze yaptığı kitap bağışından dolayı minnettarız. Ayrıca Homer Yayınevi, Arion Yayınevi ve Ege Yayıncılığa verdikleri sürekli desteklerinden dolayı teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

Bağışların yanısıra enstitümüz kitap değişimi yolu ile de yeni yayınlar almaktadır. Şu anda *Tel Aviv*, *Anatolica*, *Anatolian Studies*, *Anadolu Araştırmaları*, *Archivum Anatolicum*, *Olba*, *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *Sanat Tarihi Yıllığı*, *Varia Anatolica* ve *Tombak* gibi süreli yayınlar enstitümüze düzenli olarak gelmektedir. Kitaplığımızın hızlı bir şekilde büyümesi ve en kısa zamanda oluşma sürecini tamamlayarak bir uzmanlık kütüphanesi olarak açılması dileğimizle...

Yeni Gelen Yayınlar:

Aksoy, Y., Matematik ve Tarih I, İstanbul, 1999.

Akurgal, M., Korint Seramiği, İstanbul, 1997.

Akyurt, İ.M., M.Ö. 2. Binde Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri, Ankara, 1998.

Arsebük, G., İnsan ve Evrim, İstanbul, 1995.

Ateş, M., Mitolojiler, Semboller ve Halılar, İstanbul, 1996.

Ateş, M., Mythology and Symbols, İstanbul, 1998.

Bahar, H., Eskiçağ Konya Araştırmaları 1, İstanbul, 1996.

Bahar, H., Demirçağında Konya ve Çevresi, Konya, 1999.

Baykal-Seeher, A., J., Obladen-Kauder, Demircihüyük IV- Die Kleinfunde, Mainz, 1996.

Bean, G.E., Eskiçağda Lykia Bölgesi, İstanbul, 1998.

Bean, G.E., Eskiçağda Güney Kıyıları, İstanbul, 1999.

Beckwith, J., The Art of Constantinople, London, 1961.

Bellinger, A.R., Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection (5 cilt), Augustin, 1966.

Bıçak, A., Tarih Bilimi- Aristoteles'te Tarihin Temellendirilişi, İstanbul, 1999.

- Bittel, K. Die Felsbilder von Yazılıkaya, Bamberg, 1934.
- Blanck, H., Eski Yunan ve Roma'da Yaşam (İ. Tanrıktut), İstanbul, 1999.
- Boardman, J., J., Hayes, Excavations at Tocra 1963-1965- The Archaic Deposits I, Oxford, 1966.
- Clayton, P., M., Price, Antik Dünyanın Yedi Harikası, İstanbul, 1999.
- Çelgin, G., Eski Yunan Dininde ve Mitolojisinde Artemis, İstanbul, 1986.
- Darga, M., Hitit Sanatı, İstanbul, 1992.
- Deichton, H. J., Eski Roma Yaşantısında Bir Gün, İstanbul, 1999.
- Donbaz, V., Sadberk Hanım Müzesinde Bulunan Çivi Yazılı Belgeler/Cuneiform Texts in the Sadberk Hanım Museum, 1999.
- Eckert, F. (Ed.) Vierraedige Wagen der Hallstattzeit- Untersuchungen zu Geschichte und Technik, Mainz, 1987.
- Ertem, H., Boğazköy Metinlerinde Geçen Coğrafi Adları Dizini, Ankara, 1973.
- Goodacre, H., A Handbook of Coinage of the Byzantine Empire, London, 1960.
- Günel, S., Panaztepe II, Ankara, 1999.
- Harmankaya, S., O. Tanındı, TAY, Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri 1 (Paleolitik/Epipaleolitik), İstanbul, 1996².
- Harmankaya, S., O. Tanındı, M. Özbaşaran, TAY, Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri 2 (Neolitik), İstanbul, 1997 (güncelleştirilmiş baskı).
- Harmankaya, S., O. Tanındı, M. Özbaşaran, TAY, Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri 3 (Kalkolitik), İstanbul, 1998.
- Hendy, M.F., Coinage and Money in the Byzantine Empire (1081-1261), Augustin, 1969.
- Houghton, A., Coins of the Seleucid Empire From the Collection of Arthur Houghton, New York, 1983.
- Jackson, R., Roma İmparatorluğu'nda Doktorlar ve Hastalıklar, İstanbul, 1999.
- Knoblauch, P., Die Hafenanlagen und die anschliessenden Seemauern von Side, Ankara, 1977.
- Köprülü, M.F. Some Observations on the Influence of Byzantine Institutions on Ottoman Institutions (Çev. G. Leiser), Ankara, 2000.
- Korfmann, M., A. Baykal-Seeher, S. Kılıç, Anatolien in der Frühen und Mittleren Bronzezeit, Wiesbaden, 1994.
- Krzyzaniak, L., M. Kobusiewicz, Origin and Early Development of Food-Producing Cultures in North-Eastern Africa, Poznan, 1984.
- Ksenophon, Yunan Tarih (S. Sinanoğlu), Ankara, 2000.
- Longuet, H. Introduction a la Numismatique Byzantine, London, 1961.
- Morisson, C., Catalogue des Monnaies Byzantines I-II, Paris, 1970.
- Neve, P. Büyükale- Die Bauwerke, Berlin, 1982.
- Ovidius Naso, Publius, Karadenizden Mektuplar (Çev. Ç. Dürüşken), İstanbul, 1999.
- Owens, E.J. Yunan ve Roma Dünyasında Kent (Çev. C. Bilsel), İstanbul, 2000.
- Radt, W., Pergamon- Archaeologischer Führer, İstanbul, 1978.
- Radt, W., Pergamon, Geschichte und Bauten einer antiken Metropole, Darmstadt, 1999.
- Ramsay, W.M., Tarsus, Aziz Pavlus'un Kenti (Çev. L. Zoroğlu), Ankara, 2000.
- Reinfeld, F., Münzkatalog, der bekanntesten Münzen von Antike bis zur Gegenwart, München, 19676.
- Rich, J., Geç Antik Çağda Kent, İstanbul, 1999.
- Rizkana, I., J. Seeher, MAADI I- The Pottery of the Predynastic Settlement, Mainz, 1987.
- Rizkana, I., J. Seeher, MAADI II- The Lithic Industries of the Predynastic Settlement, Mainz, 1988.
- Rizkana, I., J. Seeher, MAADI III- The Non-Lithic Small Finds and the Structural Remains of the Predynastic Settlements, Mainz, 1989.
- Rizkana, I., J. Seeher, MAADI IV- The Predynastic Cemeteries of Maadi and Wadi Digla, Mainz, 1990.
- Rumpf, A., Yunan ve Roma Sanatı, Ankara, 1961.
- Rumscheid, F., Priene, Führer durch das Pompeiji Kleinasiens, İstanbul, 1998.
- Rumscheid, F., Priene, A Guide to the Pompeiji of Asia Minor, İstanbul, 1998.
- Sabatier, J., Description Generale des Monnaies Byzantines, Graz, 1955.
- Schlumberger, G. Numismatique L'Orient Latin, Graz, 1954.
- Sear, D.R., Greek Coins I-II, London, 19784, 19793.
- Sear, D.R., Roman Silver Coins I-IV, London, 19783-19793, 1982², 1982².
- Sear, D.R., Byzantine Coins, London, 1987².
- Sear, D.R., Roman Coins, London, 1988⁴.
- Seeher, J., Demircihüyük IIII- Die Keramik 1, Mainz, 1987.
- Seeher, J., Hattuşa Rehberi, İstanbul, 1999.
- Seeher, J., Hattuşa Führeri, İstanbul, 1999.
- Seeher, J., Hattuşa Guide, İstanbul, 1999.
- Seneca, Lucius, Ruh Dinginliği Üzerine (Çev. B. Demiriş), İstanbul, 1999.
- Starr, Ch.G. Athenian Coinage, New York, 1970.
- Sydenham, E.A., The Coinage of Caesarea in Cappadocia, London, 1933.
- Şahin, M., Miletopolis Kökenli Figürlü Mezar Stelleri ve Adak Levhaları, Ankara, 2000.
- Şahin, N., Klaros, İstanbul, 1998.
- Titus Livius, Roma Tarihi (Ab Urbe Condita/Şehrin Kuruluşundan İtibaren), Kitap V-VI-VII, İstanbul, 1999.
- Titus Livius, Roma Tarihi (Ab Urbe Condita/Şehrin Kuruluşundan İtibaren), Kitap VIII-IX-X, İstanbul, 1999.
- Ünal, A., Hitit Sarayındaki Entrikalar Hakkında Bir Fal Metni (KUB XXII 70=Bo 2011), Ankara, 1983.
- Ünal, A., Hititler-Etiler ve Anadolu Uygarlıkları, İstanbul, 2000.
- Üstüner, A. Antik Yunan Keramik Sanatı, İstanbul, 1999.
- Wallace, R., W. Williams, Tarsuslu Paulus'un Üç Dünyası, İstanbul, 1999.
- Yakar, J., Prehistoric Anatolia, Jerusalem, 1991.
- Yakar, J., Prehistoric Anatolia-Supplement:1, Jerusalem, 1994.
- Yalçinkaya, I., Karain Mağarası, Ankara, 1989.
- Yıldırım, R., Urartu İğneleri, Ankara, 1989.
- Yıldız, N., Eskiçağda Deri Kullanımı ve Teknolojisi, İstanbul, 1993.
- Zschietzschmann, W., De L'Olympe Au Forum, Stuttgart, 1962.

Enstitü Yayınları

- Tekin, O., *Eskiçağ'da Para*, İstanbul 1998².
- Hırçın, S., *Çivi Yazısı: Ortaya Çıkış, Gelişmesi, Çözümü*, İstanbul 1998².
- Dürüşken, Ç., *'Eskiçağ'da Spor*, İstanbul 1995.
Sponsor: Efes Pilsen.
- Demiriş, B., *Eskiçağ'da Yazı Araç ve Gereçleri*, İstanbul 1998². Sponsor: Scrikss.
- Serdaroğlu, Ü., *Eskiçağ'da Tıp*, İstanbul 1996.
Sponsor: Mustafa Nevzat İlaç San. A.Ş.
- Tekin, O., *Byzas'tan I. Constantinus'a Kadar Eskiçağ'da İstanbul (Byzantion)*, İstanbul 1996.
Sponsor: Raks.
- Çete, İ., *Geçmişe Yolculuk Bir Gezi Rehberi, Journey into the Past: A Short Guide*, İstanbul 1996.
- Alp, S., *Hititler'in Mektuplaşmaları*, İstanbul 1997.
Sponsor: Erol Makzume
- Fazlıoğlu, İ., *Eskiçağ'da Dokuma*, İstanbul 1997.
Sponsor: Penelope Dokuma San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Çokay, S., *Antik Çağ'da Aydınlatma Araçları*, İstanbul 1998. Sponsor: MESA Madeni Eşya San. A.Ş.
- Savaş Ö. S., *Hitit Hiyeroglif Yazıtlarında Tanrı, Şahıs ve Yer Adları*, İstanbul 1998, (Bilimsel Seri: I).
- Köroğlu, K. (Editör), *5. Yılında Yumuktepe; The V. Anniversary of the Excavations at Yumuktepe (1993-1997)*, İstanbul 1998, (Kazı Monografisi: I).
- Çağlar Boyunca Anadolu'da Yerleşim ve Konut Uluslararası Sempozyumu (5-7 Haziran 1996) / *International Symposium on Settlement and Housing in Anatolia Through the Ages (5-7 June 1996)*, İstanbul 1999, (Bilimsel Toplantılar Serisi: I). Sponsor: Harun Yılmaz
- Dinçol, B., *Eski Önyasya ve Mısır'da Müzik*, İstanbul 1999. Sponsor: Mehmet Akgül (Tepum A.Ş.).

Kitap İsteme Adresi

Ege Yayınları

Aslanyatağı Sokak, Sedef Palas Apt., No.35/2
Cihangir 80060 İstanbul

Telefon: (212) 249 05 20 - 244 32 09 Faks: (212) 249 05 20
e.mail: aborata@tayproject.org

Genel Kurul Yapıldı

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nün 9. Genel Kurulu, 8 Mayıs 2000 tarihinde yapıldı. Prof. Dr. M. Taner Tarhan'ın Divan Başkanlığındaki toplantıda faaliyet raporu, bütçe ve bilanço Kurul'a sunuldu. Arkasından yapılan seçimlerle yeni Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu ve yedek üyeleri belirlendi. Seçim sonuçlarına göre yeni Yönetim Kurulu şu üyelerden oluşmaktadır: Prof. Dr. Ali M. Dinçol, Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu, Prof. Dr. Oktay Belli, Prof. Dr. Önder Bilgi, Doç. Dr. Bedia Demiriş, Dr. Sümer Atasoy ve Yard. Doç. Dr. Kemalettin Köroğlu.

Denetleme Kurulu ise Prof. Dr. Belkıs Dinçol, Prof. Dr. Mehmet Özsait, Doç. Dr. Çiğdem Dürüşken'den oluşmaktadır. Genel Kurula sunulan bir ek gündem maddesi ile Enstitü adının "*Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü*" şeklinde değiştirilmesi oy birliği ile kabul edildi. Ayrıca enstitünün Alman Şarkiyat Derneği'ne (Deutsche Orient Gesellschaft) üyeliği onaylandı.

Eski Anadolu'da Kültürel Süreklilik ve Kültürel Değişim

2-5 Kasım 1999 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen "Kilikia: Mekanlar ve Yerel Güçler (M.Ö. 2. binyıl-M.S. 4. yy)" konulu Uluslararası Yuvarlak Masa Toplantısında Eski Anadolu'da Kültürel Süreklilik ve Kültürel Değişim konusunda yeni bir çalışma grubunun oluşturulmasına karar verildi. Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nün önderliğinde yapılacak organizasyonda bu üst başlık altında aşağıdaki konular gündeme getirilecektir:

1. Anadolu ve Yakın Çevresinde Bronz Çağı'ndan Demir Çağı'na Geçiş (The Transition from Bronze Age to Iron Age in Anatolia and in Neighbouring Areas).

2. Anadolu Kültürü Üzerinde Hint-Avrupalıların Etkisi (The Impact of the Indo-Europeans on Anatolian Culture)

3. Anadolu Devletlerinde İletişim ve İdari Bölünme (Administrative Division and Communication in Anatolian States).

Bunlardan birincisi konusundaki çalışma grubu oluşturulmuş ve 2002 yılında İstanbul'da bir "Uluslararası Yuvarlak Masa Toplantısı" yapılması planlanmıştır. Bu konudaki gelişmeler ilgililere duyurulacaktır.

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Bülteni Sayı: 10 (Mayıs 2000)

Editör: Kemalettin Köroğlu

Editör Yardımcısı: Meltem Alparslan

Baskı: Ege Yayınları

Yazılar kaynak gösterilmek şartıyla kullanılabilir.
Ocak ve Mayıs aylarında yayınlanır. Ücretsizdir.

Yazışma Adresi:

Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
34459-İSTANBUL

E mail: kkoroglu@marun.edu.tr
doganmel@istanbul.edu.tr
Tel-faks: (0 212) 5140397